लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

बारेकोट गाउँपालिका, जाजरकोट

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

बारेकोट गाउँपालिका, जाजरकोट

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/559

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

बारेकोट गाउँपालिका,

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, जाजरकोट ।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(टिकाराम श्रेष्ठ)

नायब महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/559

श्रीमान् अध्यक्षज्यू ,

बारेकोट गाउँपालिका,

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,जाजरकोट।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस बारेकोट गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ मसान्तमा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१ गाउँपालिकाले अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय तथा विविध कोष लगायतको वित्तीय विवरण महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचा पूर्ण रूपमा प्रयोग गरी वित्तीय विवरण तयार गरेको छैन।

२.२ गाउँपालिकाको रु. १ अर्ब ४३ करोड ३ लाख ४ हजार लेखापरिक्षण भएकोमा लेखापरीक्षणबाट रु. ७ करोड २२ लाख ९० हजार बेरुजू देखिएको छ प्रतिक्रियाबाट रु. १ करोड ५३ लाख २६ हजार फस्योंट भई असुल गर्नुपर्ने रु. ९ लाख ८३ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. ३ करोड ४५ लाख ४५ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. २ करोड १४ लाख ३६ हजार गरी जम्मा रु. ५ करोड ६९ लाख ६४ हजार बाँकी रहेको छ। गत वर्षसम्म कायम बेरुजू रु. २३ करोड ८० लाख २६ हजार मध्ये रु. ४० लाख ५० हजार फस्योंट भई यस वर्षको थपसमेत हालसम्म अद्यावधिक बेरुजू रु. २९ करोढ ९ लाख ३९ हजार बाँकी रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले गाउँपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रबन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

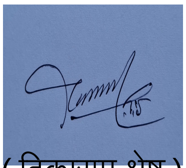

(टिकाराम श्रेष्ठ)
नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या			दफा संख्या				दफा संख्या									
सैद्धान्तिक	लगती	रकम	सैद्धान्तिक	लगती	रकम		सैद्धान्तिक	लगती	रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
६४	७३	७,२२,८९,७९४	०	१८	१,५३,२५,८१४	०	६४	५५	५,६९,६३,९८०	९,८३,५२७	२,१४,३५,६७६	३,४५,४४,७७७	०	०	५,५९,८०,४५३	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

२

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
जाजरकोट	२३,८०,२६,४९६	०	४०,५०,२००	२३,३९,७६,२९६	०	५,६९,६३,९८०	२९,०९,४०,२७६

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२	७६.२	सामाजिक सुरक्षा भत्ता	२,९३,८९६
२	२०८१/८२	३.5	वित्तीय प्रतिवेदन	१,४०,५८,१८२
३	२०८१/८२	59	बैठक भत्ता	१,४५,३५०
४	२०८१/८२	58	बढी भुक्तानी	६,४६४

५	२०८१/८२	67	पाठ्यपुस्तक	९,३८९
६	२०८१/८२	54	न्यायिक समितिको बैठक भत्ता	३३,१५०
७	२०८१/८२	43	दिवा खाजाको लागि भाँडा खरिद	७,५२,७८३
८	२०८१/८२	61	अनुगमन भत्ता	२६,६००
९	२०८०/८१		सामाजिक सुरक्षा :	३,५३,२४८
१०	२०८०/८१		संचित कोषमा फिर्ता हुनुपर्ने	१८,६२,९२७
११	२०८०/८१		बोलपत्र जमानतः	५,००,०००
१२	२०८०/८१		करारका कर्मचारीलाई सुविधा	१२,६१,६३७
१३	२०८०/८१		कर कट्टी वेगर भुक्तानी	१४,०००
१४	२०८०/८१		आन्तरिक लेखापरीक्षण तर्फ	५८,३८८
जम्मा				१,९३,७६,०१४

बारेकोट गाउँपालिका, जाजरकोट

(८०६६६५०३३००)

बारेकोट गाउँपालिका , जाजरकोट

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय - स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारीणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस पालिका को स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रर्वधन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु गाँउपालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिका अन्तर्गत ९ वडा, ४८ सभा सदस्य ५७७.५० वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २२ हजार जनसंख्या रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य - लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि - यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०५।०५ देखि २०८२। ०६।०५ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा - लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति - पालिकाको यस वर्ष आय व्ययतर्फको रु.१ अर्ब ४३ करोड ३ लाख ४ हजार १६७।८० को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु - लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ ।

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **एकीकृत वित्तीय विवरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ र ७२ बमोजिम यस गाउँपालिकाले वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त अनुदान तथा सहायता, आन्तरिक आम्दानी, धरौटी, कार्य सञ्चालन कोष, अन्तर सरकारी अख्तियारी र स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन भएको आयोजनाहरु समेतको आय-व्यय हिसाबको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को समग्र अवस्था निम्नबमोजिम रहेको छ।

प्राप्ति			भुक्तानी		
विवरण	**रकम**	**रकम**	**विवरण**	**रकम**	**रकम**
सुरु मौज्दात		**४७५१००३७.७**	**चालु खर्च**		**३०६७५४३८३**
१.संचित कोष	२१३७९७०४.८		१.पालिका तर्फ	१२५७०९७८४	
२.धरौटी	७६०३७८३		२. संघीय सशर्त	१७८८२०१९९	
३.कार्यसञ्चालन कोष	३३३४००५.९७		३. संघीय विशेष	०	
४. विपद कोष	१५१८२५४४		४. प्रदेश सशर्त	२२२४४००	
यस वर्षको आय		**४७४१७६५.३८**	५. प्रदेश विशेष	0	
१.आन्तरिक आय	४७४१७६५.३८		**पुँजीगत खर्च**		**८८१७९८१३.३**
२. वित्तीय हस्तान्तरण (संघ)		**३७६९३२६५१**	१.पालिका तर्फ	४५५७२८७३.५	
क) समानीकरण अनुदान	७३५९१५२०		२. संघीय सशर्त	८६२२०३५	
ख) राजस्व बाँडफाँट	९७४११८३४.७		३. संघीय विशेष	०	
ग) सशर्त अनुदान	२०२३१७०००		४. संघीय समपुरक	३६१२२९६.५	
घ) समपुरक अनुदान	३६१२२९६.५		५. प्रदेश सशर्त	३०३७२६०८.३	
ङ) विशेष अनुदान	०		६. प्रदेश विशेष	०	
च) रोयल्टी			७. प्रदेश समपुरक	०	
छ) अन्य			**अन्तर सरकारीअख्तियारी (संघ)**		**१३७१५४६५४**
३. वित्तीय हस्तान्तरण (प्रदेश)		**४४०३२८६७.३**	क) सामाजिक सुरक्षा	७९३२७०४५	
क) समानीकरण अनुदान	८३२२०००		ख) एकिकृत स्वास्थ्यपुर्वाधार	४२८८२९१७	
ख) राजस्व बाँडफाँट	१००५८६७.२८		ग) स्थानीय पुर्वाधारसहयोग कार्यक्रम	१४३८८६९२.३	
			घ) विद्यालय शिक्षाक्षेत्र योजना	५५६०००	
ग) सशर्त अनुदान	३४७०५०००		**अन्तर सरकारीअख्तियारी (प्रदेश)**		**७४४०००**
			क)आन्तरिक मामिला तथाकानुन मन्त्रालय	७४४०००	
घ) समपुरक अनुदान	०		ऋण फिर्ता(साँवा)	०	
ङ) विशेष अनुदान	०		**कोषहरुको खर्च**		**१६०२०७२२७**
च) रोयल्टी	०		**धरौटी फिर्ता तथा सदरस्याहा**	१४६४८९२	
छ) अन्य	०		**कार्यसञ्चालन कोषबाटभएको खर्च**	८७९२७२६.६२	
४. अन्तर सरकारी अख्तियारी (संघ)		**१३७१५४६५४**	**विपद कोषबाट भएको खर्च**	१४९९४९६०८	
क) सामाजिक सुरक्षा	७९३२७०४५		**गैरसरकारी संस्थाबाटसञ्चालित**	0	

			योजना		
ख) एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार	४२८८२९१७		**अन्य सहयोगमा सञ्चालितयोजना**	0	
ग) स्थानीय पुर्वाधार सहयोग कार्यक्रम	१४३८८६९२.३		**अन्यखर्च भएमा**	०	
घ) विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना	५५६०००				
५. अन्तर सरकारी अख्तियारी (प्रदेश)		**७४४०००**	**अनुदान फिर्ता**		
क)आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	७४४०००				
६. ऋण/ वित्तीय व्यवस्था		**१५४११०८९०**	**१. संघ तर्फ**		**१४७८८२४७.६**
७. धरौटी आय	३२३३४३९		क) सशर्त अनुदान	१४७८८२४७.६	
८. कार्यसञ्चालन कोष आय	७६३१२६०.९९		ख) विशेष अनुदान	0	
९. विपद कोष	१४३१८१८५९		ग) समपुरक अनुदान	**0**	
१०. गैरसरकारी संस्थाबाट सञ्चालित योजना		०	**२. प्रदेश तर्फ**	**१५२७२४१.६६**	**१५२७२४१.६६**
११. अन्य सहयोगमा प्राप्त सञ्चालित योजना		०	क) सशर्त अनुदान	१५२७२४१.६६	
१२. सचीत कोषमा वढि रहेको रकम		**१६२२८४७.२४**	ख) विशेष अनुदान	0	
			ग) समपुरक अनुदान	0	
			अन्तिम मौज्दात		**५९१०३०७२.५**
			१. संचित कोषकोमौज्दात	३८७७०९०७.२	
			२. धरौटी	९३७२३३०	
			३. कार्यसञ्चालन कोष	२५४५०४०.३४	
			४. विपदकोष	८४१४७९५	
जम्मा	**७६८४५८६३९**	**७६८४५८६३९**	**जम्मा**	**७६८४५८६३९**	**७६८४५८६३९**

३ **वित्तीय प्रतिवेदन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ ।

३.१ पालिकाले उपलव्ध गराएको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक **प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०)** सम्बन्धमा निम्नानुसार देखिएको छः

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ३.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

३.२

वित्तीय विवरणको यथार्थता - पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ ।पालिकाले आर्थिक कारोवार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय तहको वित्तीय विवरण स्थानीय सरकारको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ ।तर पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. ७,९३,२७,०४५/-, एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार विकासको रु. ४,२८,८२,९१७/-, स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रमको रु. १,४३,८८,६९२/३१, विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाको रु. ५,५६,०००/- र आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको रु. ७,४४,०००/- समेत गरी रु. १३,७८,९८,६५४/३१ सुत्रमा लेखा राखेको छैन । जसले गर्दा सुत्र प्रणालीवाट तयार भएको वित्तीय विवरण समेत पूर्ण नहुँदा वित्तीय विवरणले पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ पालिकामा हुने सवै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश हुने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

३.३ **फरक हिसाव** - यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको प्राप्ती र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहाय अनुसार गत वर्षको मौज्दात रु. १,६१,६३,६२२.८४/-, यस वर्षको प्राप्ति रु. ३११६३०६०६/८१, यस वर्षको भुक्तानी रु. ३१,४४,२१,३६९/६२ र बाँकी मौज्दात रु. १,१०,९७८/१८ फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	**गत वर्षको जिम्मेवारी**	**यस वर्षको प्राप्ति (आय)**	**यस वर्षको भुक्तानी (व्यय)**	**बाँकी मौज्दात**
एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार	४७५१००३७.७	७२०९४८६०१.४	७०९३५५५६६.६	५९१०३०७२.५
सुत्र अनुसारको वित्तीय प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	३१३४६४१४.८६	४०९३१७९९४.५९	३९४९३४१९६.९८	५८९९२०९४.३२
फरक	**१६१६३६२२.८४**	**३११६३०६०६.८१**	**३१४४२१३६९.६२**	**११०९७८.१८**

३.४ **बैङ्क हिसाव विवरण** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोवार आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजश्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण अनुसार राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको वित्तीय विवरण अनुसार श्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात विवरण देहाय अनुसार रहेको छ । श्रेस्तामा भन्दा बैंकमा फरक परेको रकम रु. १५,५०,९५०/- का सम्बन्धमा हिसाब मिलान हुनुपर्दछ।

खाताकोप्रकार	श्रेस्ता अनुसारबाकी रु.	बैंक अनुसारबाकी रु.	फरक
ग १.१, आन्तरिक राजस्व खाता	०	६६५८	६६५८
ग १.२, बाँडफाँडबाट प्राप्त राजस्व खाता	०	०	०
ग १.३, आन्तरिक अनुदान खाता	०	०	०
ग २.२, चालू खर्च खाता- जोर वर्ष	०	०	०
ग २.४, पुँजीगत खर्च खाता- जोर वर्ष	०	०	०
ग ३.१, स्थानीय तह धरौटी खाता	९३७२३३०	९३७२३३०	०
ग ४.१, स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	३६६९३११६	३८७७०९०७.२२	२०७७७९१
ग ५.१, स्थानीय तह विविध कोष खाता	३२४६८७१	२५४५०४०	-७०१८३१
ग ६.१, स्थानीय तह विभाज्य कोष खाता	०	०	०
ग ७.२, स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन कोष खाता	८२४६४६४	८४१४७९५	१६८३३१
जम्मा	**५,९१,१४,४६०.९०**	**५९१०९७३१**	**१५५०९५०**

३.५ **सशर्त अनुदान फिर्ता** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ अनुसार सङ्घीय तथा प्रदेश सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरणको रकम मध्ये सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र खर्च नभई बाँकी रहेको सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदान स्थानीय तहले सम्बन्धित सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सुत्रबाट तयार भएको पालिकाको यस वर्षको वित्तीय प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) अनुसार संघिय सशर्त अनुदान तर्फ रु. १,४८,७४,७६५/६३ र प्रदेश सशर्त अनुदानतर्फ रु. २१,०७,९९१/६६ खर्च नभई बाँकी रहेकोमा पालिकाले २०८२/३/३२ मा प्रदेश सशर्त अनुदानतर्फ रु. १५,२७,२४१/६६ फिर्ता गरी बाँकी रु. ५,८०,७५०/- रहेको देखिन्छ। तसर्थ पालिकाले प्रदेश सञ्चित कोषमा रु. ५,८०,७५०/- दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

अनुदानको प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	कुल प्राप्ति	कुल खर्च रकम	संघ/प्रदेशमा फिर्ता	बाँकि रकम
संघीय सरकार	सशर्त	२०२३१७०००	१८७४४२२३४.३७	१४८७४७६५.६३	०
	समपुरक	३६,१२,२९६.५०	३६,१२,२९६.५०	०	०
जम्मा		**२०५९२९२९६.५**	**१९१०५४५३०.८७**	**१४८७४७६५.६३**	**०**
प्रदेश सरकार	सशर्त	३४७०५०००	३२५९७००८.३४	१५२७२४१.६६	५८०७५०
जम्मा		**३४७०५०००**	**३२५९७००८.३४**	**१५२७२४१.६६**	**५८०७५०**
कुल जम्मा		**२४०६३४२९६.५**	**२२३६५१५३९.२१**	**१६४०२००७.२९**	**५८०७५०**

..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-११-२४** को निर्णयले रू **८६,५१८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	५,८०,७५०

३.६ **दाखिला गर्न बाँकी दायित्व** - कार्यालयले कट्टी रकम दाखिला तथा भुक्तानी गर्न बाँकी रकमलाई आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा भुक्तानी/दाखिला गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ । वित्तीय प्रतिवेदनको अन्य भूक्तानी तर्फको वित्तीय विवरण (म.ले.प.फा.न. २७०) मा कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न रु. १,२२,३६६/५८ बाँकी देखिएकोमा उक्त रकम सम्बन्धित खातामा जम्मा गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१,२२,३६७

३.७ **घटी जिम्मेवारी**

✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-३०** को निर्णयले रू **१३,९७१,६६४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३.८ **खर्च बिश्लेषण** - गाउँपालिकाले यसबर्ष कुल आन्तरिक आयबाट रु. ४५,५७,२६५/३८ राजस्व बाँडफाँटबाट रु. ९,८५,२८,४०२/- र अनुदानबाट रु. ३०,६२,३२,३२७/२१ समेत रु.४०,९३,१७,९९४ /५९ आम्दानी भएकोमा गत वर्षको मौज्दात समेतबाट चालु तर्फ रु. ३०,६७,५४,३८३/६८ र पूँजिगत तर्फ रु. ८,८१,७९,८१३ /- समेत रु. ३९,४९,३४,१९६/६८ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.१५ प्रतिशत मात्र रहेको छ । यसबर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रू. ६८ लाख ३७ हजार खर्च भएको छ । जुन आन्तरिक आयको १५०.०२ प्रतिशत बढी रहेको छ । गाउँपालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट प्रतिशत चालु र प्रतिशत पूँजिगत खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट गाउँपालिकाले बिकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा न्युन खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम अधिक रुपमा बिकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

४ **योजना तथा वजेट कार्यान्वयन**

यस योजना तथा बजेटमा देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन:

• अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा पालिकाले मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको छैन । साथै दीगो विकासको लक्ष्यलाई स्थानीय तहमा आन्तरिकीकरण गर्न आवधिक योजना तयार गरी लागू गरेको समेत छैन।

• सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ अनुसार रु. १० करोड भन्दा बढी रकमको खरिद कार्य गर्दा खरिद गुरुयोजना तथा रु. १० लाख भन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा खरिद योजना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले रु. ८ करोड ८१ लाख ७९ हजारको खरिद गरेकोमा खरिद योजना तयार गरेको पाइएन ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ अनुसार यस वर्ष थपघट समेत कार्यपालिकाको निर्णयबाट रु.८० लाख ६८ हजार रकमान्तर गरेको छ। उक्त रकम वजेटको तुलनामा १.६९ प्रतिशत हुन्छ। आर्थिक वर्षको अन्तमा रकमान्तर गर्ने परिपाटीमा सुधार भएको पाइएन ।

उल्लेखित अवस्थाका कारण गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन कुशल भएको देखिदैन । तसर्थ गाउँपालिकाले योजना तथा बजेट कार्यान्वयनलाई विश्वसनीय र प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान पर्दछ ।

५ **बजेट पेश पारित र अख्तियारी**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार पालिकाको उप प्रमुखले मिति २०८०/३/१० मा रु. ४७ करोड ४६ लाख ५६ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेको र सभाबाट मिति २०८१/३/११ मा पारित

भएको जनाएको छ भने पालिकाका प्रमुखले मिति २०८१/०३ /२१ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ ।ऐनले तोकेको समय भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरी बजेट कार्यान्वयन गरिनु पर्दछ ।

६ **राजश्व बाँडफाँट**

कर्णाली प्रदेश आर्थिक ऐन,२०८१ अनुसार घर जग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क वापत संकलन भएको रकम मध्ये साठी प्रतिशतले हुन आउने रकम सम्बन्धित स्थानिय तहको संचित कोषमा र चालिस प्रतिशतले हुन आउने रकम प्रदेश कोषमा मासिक रुपमा बांडफाँट गरी दाखिला गर्नु पर्ने उल्लेख छ।पालिकाले दहत्तर बहत्तरमा संकलित बाँडफाँड गर्नुपर्ने विभाज्य कोषको रु. १,८४,५००/- आन्तरिक आम्दानी संकलन गरेकोमा सो को ४० प्रतिशतले हुन आउने रु. ७३,८००/- पालिकाको सञ्चित कोषमानै रहेकोले प्रदेश संञ्चित कोषमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	७३,८००

७ **खरिद व्यवस्थापन**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले सार्वजनिक निकायले तोकेको सीमाभन्दा बढी रकमको खरिद गर्दा तोकिए बमोजिमको खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । यस्तै सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८ ले बार्षिक रु. १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खारिद योजना बनाउनुपर्ने ब्यवस्था छ।यस गाउँपालिकाले विभिन्न शीर्षक अन्तर्गत वार्षिक रु. ८ करोड ८१ लाख ८० हजार पूँजीगत खर्च गरेको छ । तर गाउँपालिकाले आफ्नो खरिद नियमावली नबनाएको अवस्थामा उक्त ऐन, नियम बमोजिम बार्षिक खरिद योजना र गुरुयोजना नबनाई खरिद कार्य गरेको देखियो।अतः गाउँपालिकाले उक्त नियमावली बमोजिम खरिद योजना/गुरुयोजना बनाई व्यवस्थित र प्रभावकारी हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ।

८ **त्रैमासिक खर्च**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने प्रत्येक कार्यालयले त्रैमासिक प्रगती विवरण तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त त्रैमासिक खर्चको विवरण अनुसार कुल पुँजीगत खर्च रु. ८ करोड ८१ लाख ८० हजार मध्ये प्रथम त्रैमासिकमा २.८१ प्रतिशत, दोश्रो त्रैमासिकमा १०.४७ प्रतिशत, तेश्रो त्रैमासिकमा १३.८६ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा ७२.८५ प्रतिशत खर्च गरेको छ भने असार महिनामा मात्र ५३.११ प्रतिशत खर्च गरेको छ । कार्यान्वयनमा रहेका सबै योजनाहरुको निर्माण कार्य कार्यतालिका अनुरुप कार्य गराउन नसक्दा आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर खर्चको भार परेको देखिन्छ । आर्थिक वर्षको अन्त्यमा हतारमा काम गराउँदा कामको नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गरी गुणस्तर कायम गर्न समेत कठिनाइ पर्ने भएकोले समयमै निर्माण कार्य गराई खर्च गर्नेतर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्ने देखिएको छ ।

खर्च विवरण	कुल खर्च		खर्च (रु.हजारमा)			
		प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	आषाढ महिना
पूँजीगत खर्च	८८१८०	२४८२	९२३५	१२२२४	६४२३८	४६८३३
खर्च प्रतिशत	१००	२.८१	१०.४७	१३.८६	७२.८५	५३.११

९ **क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति**

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका लागी क्षेत्रगतरुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०८१।८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.सं.	मुख्य क्षेत्र	बार्षिक बजेट	खर्च	खर्च (प्रतिशतमा)
१	आर्थिक विकास	२४९१८०००	१९७४८२८१	७९.२५
२	सामाजिक विकास	२६१३३७८३७	२३८३५०७७२.०१	९१.२
३	पूर्वाधार विकास	७५६९५७७४.७६	५१५६५४८८.५४	६८.१२
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	२२९११९३०	१९७०४८५८.८०	८६
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक	८९७९३०००	६५५६४७९६.६३	७३.०२
कुलजम्मा		**४७४६५६५४१.७६**	**३९४९३४१९६.९८**	**८३.२**

उपरोक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये ८३.२ प्रतिशत खर्च भएको छ । क्षेत्रगतरुपमा हेर्दा ६८.१२ देखी ९१.२ प्रतिशतसम्म खर्च भएको छ ।

१० बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको छैन । समिति गठन नगरिँदा आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

११ आयको अनुमान

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको ब्यवस्थापन गर्न सक्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ बिभिन्न शीर्षकमा अनुमानित रु. २३ लाख प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा रु. ४५ लाख ५७ हजार (१९८.१३ प्रतिशत) प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ ।

क्र.सं.	प्राप्तिको स्रोत	वार्षिक अनुमानित आय	आम्दानी
१	सम्पत्तीकर	०	६०६२१
२	भुमिकर/मालपोत	१६००००	३७५६९७.४८
३	वहालकर	१०००००	२२६७५३.९
४	वहालविटौरी कर	२००००	७५५०
५	सवारीसाधन कर	०	५०३५
६	पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०	३४७४५०
७	अन्य मनोरञ्जन कर	५००००	०
८	व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	०	९६००
९	व्यवसाय बाहेक अन्यले भुक्तानी गर्ने	०	३५००
१०	कृषि तथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	७००००	१४१७२५
११	अन्य कर	०	८१५२४
१२	सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	०	१४०००
१३	पर्यटन शुल्क	२००००	०
१४	विद्युत सेवा शुल्क	४६००००	०
१५	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	०	३२४१६
१६	न्यायिक दस्तूर	४२०००	३०१००
१७	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	०	५००
१८	परीक्षा शुल्क	२००००	८०००
१९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०	५०८४५५
२०	पार्किङ्ग शुल्क	५०००	०
२१	नक्सापास दस्तुर	५००००	४५००
२२	सिफारिश दस्तुर	१५५०००	८०३९२८
२३	व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	१६००००	३०९४०१
२४	नाता प्रमाणित दस्तुर	०	३०१५०
२५	अन्य दस्तुर	३०८०००	१४७१२२
२६	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६००००	१५७००
२७	अन्य क्षेत्रको आय	४०००००	२४५२०
२८	न्यायिक दण्ड जरिवाना र जफत	०	१५०
२९	अन्य राजस्व	०	४०४०
३०	व्यवसायकर	०	८२४०१

३१	बेरूजू	२२००००	१२८२४२६
जम्मा		२३०००००	४५५७२६५.३८

१२ **बेरुजु लगत**

बेरुजु लगतका लागि मलेप फारामको व्यवस्था गरिएको छ । म. ले. प. फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्मका म. ले. प. फाराम मध्ये पालिकासँग सम्बन्धित म. ले. प. फाराम ८०१ बेरुजु लगत र म. ले. प. फाराम ८०५ सम्परीक्षण गोश्वारा अभिलेख फाराम राखेको पाइएन । यसमा सुधार हुनु पर्दछ ।

१३ **म.ले.प. फारमहरूको प्रयोग**

साविकमा रहेका म.ले.प. फारमहरूको सट्टा नयाँ म.ले.प. नम्बरहरू २०७६ अनुसार म.ले.प.फा. नं. ९०१ देखि ९१० आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीसँग सम्बन्धित फारमहरू जस्तै आई.टि. तथा सफ्टवेयरसँग सम्बन्धित अभिलेख, सवारी साधन तथा मेशिन प्रयोगको लगबुक, रसिद नियन्त्रण खाता, भ्रमण प्रतिवेदन आंशिक रुपमा प्रयोग गरेको देखियो । कार्यालयको कार्यसम्पादनमा मितव्यिता तथा प्रभावकारीता ल्याउन कामको प्रकृतिअनुसार फारमहरूको व्यवस्थित र पूर्ण प्रयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

१४ **भ्रमण खर्च**

कर्णाली प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७७ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ बमोजिम कार्यालयको काममा कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई भ्रमण खर्चबापत यस वर्ष रु. २४ लाख ३८ हजार खर्च गरेको देखिन्छ । भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा देखिएका व्यहोराहरू देहाय बमोजिम छन् ।

• अधिकांश भ्रमणको उद्देश्य र स्पष्ट प्रयोजन नखुलाएको हुँदा कार्यालयकै कामका लागि भएको हो भनी सुनिश्चित हुने विश्वसनीय आधार नदेखिएको ।

• नियमावलीको नियम २१ बमोजिम भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसुचि-६ बमोजिम म.ले.प. फारम नम्बर ९०८ बमोजिमको ढाँचामा भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्नेमा राखेको छैन ।जसले गर्दा पदाधिकारी तथा कर्मचारीको भ्रमण सम्बन्धी एकिकृत विवरण प्राप्त हुन नसकेको ।

• भ्रमण पश्चात् तोकिए बमोजिम भ्रमण प्रतिवेदन पेश नगरी अधिकांश भ्रमणको भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्ने गरेको ।

• कतिपय भ्रमणहरू पालिका वा कार्यालयसँग असम्बन्धित खर्च भुक्तानी गर्ने गरेको ।

• स्पष्ट प्रयोजन बेगर वडा अध्यक्ष सहितका पदाधिकारीको ७ दिनको भ्रमण आदेश स्वीकृत गरी भुक्तानी गर्ने गरेको ।

अतः स्पष्ट प्रयोजन र उद्देश्य बेगर अधिकांश ७ दिनको समयावधी राखी भ्रमण खर्च भुक्तानी गरेको अवस्थाबाट भ्रमण खर्च भुक्तानीमा दुरुपयोग हुने सम्भावना देखियो । त्यसैले तोकिएको कानुनी व्यवस्थाको पालना गर्दै भ्रमण खर्चमा हुन सक्ने अनियमितता र दुरुपयोग नियन्त्रण गर्न भ्रमण आदेश स्वीकृत गर्ने पदाधिकारीले ध्यान दिनुपर्दछ ।

१५ **मर्मत खर्च**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ९६(१) मा मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भएमा सोको लागत अनुमान स्वीकृत गराउनु पर्ने र नियम ९६ (३) मा पाँच हजार माथिका पार्टपूर्जा फेर्नुपर्ने भएमा सोको जिन्सी दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले यो वर्ष सवारी साधन मर्मतमा रु.११,८८,१५८/- खर्च गरेकोमा मर्मत कार्यको लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृत गरेको छैन । साथै फेरीएको पार्टपुर्जाको जिन्सी दाखिला गरेको छैन।नियमावलीको व्यवस्था अनुसार लागत अनुमान तयार नभएको तथा फेरीएका पार्टपुर्जाको जिन्सी दाखिलासमेत नगरेकोले खर्चको वास्तविकता यकिन गर्न सकिएन।

१६ **घर भाडा**

सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ९४(१) अनुसार क्षेत्रिय र जिल्ला स्तरको सार्वजनिक निकायको हकमा त्यस्तो निकाय र जिल्ला प्रशासन कार्यालय,जिल्ला समन्वय समिति र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको सूचनापाटीमा कम्तिमा ७ दिनको सूचना टाँसगरी भाडाको प्रस्ताव माग गर्नु पर्ने र उपनियम ४ अनुसार घर भाडा निर्धारण समितिले तय गरेको दर रेटको आधारमा घर भाडा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले कार्यालय सञ्चालन तथा अन्य कार्यका लागि घरभाडा वापत रु.८,१२,०००/- भुक्तानी गरेकों पाईयो ।घर भाडामा लिँदा घर भाडा निर्धारण समितिले तय गरेको दर रेटको आधारमा मात्र लिनुपर्दछ ।

१७ **तलवी प्रतिवेदन**

निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ (२ ख) मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको रु.१,७९,७२,७६५।५६ स्वास्थ्यतर्फको रु.२,१६,२८,०७७।८० गरी रु.३,९६,००,८४२।८० तलव खर्च लेखेकोमा तलब प्रतिवेदन पारित गरेको छैन । तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्न पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

१८ **स्थानीय भत्ता**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ७(११) मा सरकारी कामको सिलसिलमा भ्रमणमा रही दैनिक भ्रमण भत्ता उपभोग गर्ने कर्मचारीले दैनिक भत्ता उपभोग गरेको अवधिभर फिल्ड भत्ता, बैठक भत्ता, तालिम भत्ता वा अन्य कुनै किसिमको भत्ता नपाउने प्रावधान छ। पालिकाले यो वर्ष भ्रमणमा रहेको अवधिमा स्थानीय भत्ता कट्टा गरेको देखिएन । पालिकाले छानविन गरी दैनिक भत्ता उपयोग गरेको अवधिको स्थानीय भत्ता असुल गर्नुपर्दछ ।

१९ **कर्मचारी व्यवस्था**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ (८) मा नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, बगैंचे, प्लम्बर लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न पाइने व्यवस्था छैन ।पालिकाले प्रशासन सहायक -९, अ.न.मी/अ.हे.व -३० र नायव प्राविधिक सहायक- ९ जना करारमा राखी यस वर्ष रु.१,३९,१०,६७६/- भुक्तानी गरेको पाइयो।कार्यबोझको आधारमा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण स्वीकृत गरी कानुन बमोजिम पारदर्शी हिसाबले कर्मचारी नियुक्ती गरी तलब भत्ता खर्च लेख्नुपर्नेमा पालिकाले सो अनुसार गरेको पाइएन । ऐनको व्यवस्था विपरित करारमा कर्मचारी नियुक्त गरी भुक्तानी गर्ने कार्य नियमसम्मत नदेखिएको रु.

सि नं	पद तह	संख्या	खर्च रकम
१.	प्रशासन/सहयकस्तर चौथो	९	३९३९५३४
२.	अ.न.मी/अ.हे.व	३०	७३९७१४२
३.	ना.प्रा.स/ सहयकस्तर चौथो	९	२५७४०००
जम्मा		**४८**	**१३९१०६७६**

अनियमित भएको	१,३९,१०,६७६

२० **पदाधिकारी सुविधा**

नेपालको संविधानको धारा २२७ मा गाउँ एवं नगर सभाका सदस्यले पाउने सुविधाका सम्बन्धमा प्रदेश कानूनबमोजिम हुने ब्यवस्था अनुसार कर्णाली प्रदेश सरकारले स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधा सम्बन्धी कानूनमा संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको ऐन,२०७७ जारी गरेको छ ।उक्त ऐनमा भएको ब्यवस्था अनुसार यस पालिकाबाट आ.व. २०८१/८२ मा रु. ६८ लाख ३७ हजार सुविधा वापत भुक्तानी भएको छ ।

२१ **सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख**

स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा गाँउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत

सम्भार एवं संरक्षण गरेको र अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नु गराउनु र अभिलेख राख्नु पर्दछ ।

२२ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरि लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरेकोमा प्रभावकारीरुपमा लागू भएको पाईएन। जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था रहेको छैन । यस सम्वन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन:

• पालिकाले यस वर्ष कार्य सञ्चालन निर्देशिका तर्जुमा नगरी बैठक भत्ता वापत रु. १३ लाख ६ हजार खर्च गरेको छ ।

• पालिकाबाट सञ्चालित आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि मर्मत सम्भार कार्यविधि तर्जुमा गरेको पाइएन ।

• पालिकाले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सक्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि सोको निराकरणको प्रयास गरेको छैन ।

• सञ्चालित योजनाको सूचनापाटीमा आय/व्यय अपेक्षित र वास्तविक लाभका साथै उपभोक्ताको योगदान र कार्य सम्पादन लगायतका विषय पारदर्शी गर्न सकेको छैन । सरोकारवाला सहितको सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षण गर्नुपर्नेमा उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी भित्रमात्र यस्तो सुनवाई वा परीक्षण सीमित गरेको अवस्था समेत छ।

• निजामती सेवा ऐन, २०४९ बमोजिम यस पालिकाकामा कार्यरत ५९ जना कर्मचारीको कार्य विवरण वनाई सोको आधारमा कार्यसम्पादन मुल्याङ्कन गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाईएन

• ठेक्का वा उपभोक्ताबाट हुने कामको निर्माण सुरु लागत सम्पन्न हुने मिति लगायत विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख खाता तयार गरेको पाइएन।

• पालिकाले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गर्ने गरेको पाइएन ।

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मा सहित हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाईएन ।

• भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ अनुसार भ्रमण/अनुगमन प्रतिवेदन पेश गरेर मात्र भ्रमण अनुगमन भत्ता भुक्तानी दिनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले भ्रमण तथा अनुगमन वापत रु. २४ लाख ३८ हजार खर्च लेखेकोमा तोकिएको ढाँचामा अनुगमन प्रतिवेदन पेश गर्ने गरेको छैन साथै भ्रमण उपलव्धिको मूल्याङ्कन गरेको छैन ।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष विविध खर्च शीर्षकमा रू. १४ लाख २१ हजार खर्च गरेको छ । पालिको आन्तरिक आम्दानी जम्मा रु.४५ लाख ५७ हजार रहेकोमा उक्त आम्दानीको ३१.१८ प्रतिशत विविध शीर्षकमा खर्च भएको देखिन्छ । खर्चको मापदण्ड निर्धारण गरी यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

शिर्षक	ऐनको व्यवस्था	विषय
त्रैमासिक प्रतिवेदन	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७६	त्रैमासिक प्रतिवेदन समिक्षा भएको देखिएन।
बजेट सिमा	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१)	कानूनको प्रावधान बमोजिम समिति गठन नभएको ।
सम्पत्ति रेखदेख मर्मत	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ९७	मर्मत संभार व्यवस्था सवारी साधन लगबुक र मर्मत अभिलेख पूर्ण रुपमा नराखेको।
सम्पति सुरक्षा	आर्थक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ९९	मर्मत संभार संरक्षण र लिलामविक्री नभएको।
सेवा प्रवाह स्थिति	स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४	घर व्यवसाय ५, जन्मदर्ता १०३, मृत्यु ३३,बसाईसराई ३, विवाह दर्ता २४, सम्बन्ध विच्छेद ३, नाता प्रमाणित३७ नागरिकता सिफारिस १३३ दर्ता भएको देखिन्छ।सूचना प्रविधिको उच्चत्तम प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।
कर्मचारी कल्याण कोष	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ९१	१० लाख जम्मा गरेको, अपर्याप्त रहेको।
ऐनको कार्यान्वयन /पारदर्शिता	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ दफा ७२(७)	सामाजिक परिक्षण, सार्वजनकि परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई कानूनको तोकेबमोजिम नभएको।
न्यायिक समिति	स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४६	गतको २२, यो वर्षको ५९ गरी जम्मा ८१, फर्स्यौट ६५ बाँकी १६ वार्षिक प्रतिवेदन बनाएको पाइएन।
नविकरण शुल्क	निर्माण इजाजत पत्र प्रदान सम्बन्धी कार्यविधि,२०७५ (३)	५२ मध्ये ४१ नविकरण भएको।
प्राकृतिक स्रोतको बिक्री	कर्णाली प्रदेश नदी तथा खानीजन्य स्रोत उत्खनन, सङ्कलन तथा बिक्री वितरणलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यविधि, २०७९ को (३)	बिक्रीको उचित व्यवस्था नभएको।
जोखिम निराकरण	स्थानीय सरकार संचलन ऐन,२०७४ को दफा ७८	उद्देश्यमा आइपर्ने संभावित जोखिम र पहिचान निराकरण नगरेको।
आन्तरिक लेखा परीक्षण	आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ३३(४)	त्रैमासिक आय र व्ययको आन्तरिक लेखापरीक्षण नगरेको।

तसर्थ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाई सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२३ फोहरमैला व्यवस्थापन

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्यको शुरुवात गर्न नसकेको कारण फोहरमैला व्यवस्थापनमा जटिलता देखिएको छ । फोहर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै

वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गरी उपयुक्त व्यवस्थापन गरेको देखिएन । फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी पालिकाको पर्यावरणलाई स्वच्छ राख्नुपर्दछ ।

२४ कानून निर्माण

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयमा ऐन बनाउन तथा सोको अधिनमा रही आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड स्वीकृत गराई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले हालसम्म ऐन १९, नियमावली २, कार्यविधि २३, निर्देशिका ७ र नर्म्स ३ गरी जम्मा ६० वटा कानून निर्माण गरेको विवरण प्राप्त भएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको परिधिभित्र रही पालिकाले कानुन कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

२५ सहकारी संस्थाको नियमन

सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिका भित्र दर्ता भएका ५६ मध्ये २३ वटा सहकारी संस्थाहरूले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट विवरण दाखिला गरेको पाइएन । त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । दर्ता भएका सहकारी संस्था निस्कृय रही त्यस्ता संस्थाको कारोबार तथा दायित्वको शुक्ष्म मूल्याङ्कन गरेर नागरिकको पुँजी तथा बचत सुरक्षा गर्न अनुगमन गरी आवश्यक परेमा कानून बमोजिमको कारवाही प्रकृया अगाडी बढाई ऐनमा भएका प्रावधान लागू गराउनेतर्फ पालिका क्रियाशील हुनुपर्ने देखिन्छ।

२६ विगत वर्षको पेश्की

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फस्र्यौट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवै थरिको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले निम्न कर्मचारी तथा संस्थालाई आ.व. ०८०।८१ सम्मका आर्थिक वर्षमा दिएको पेश्की आर्थिक वर्ष ०८१।८२ को अन्त्यसम्म पनि फर्स्यौट नभई रु. २,१०,०००/- बाँकी रहेको देखिन्छ । उक्त पेश्की नियमानुसार फर्स्यौट गर्नुपर्दछ ।

क्र.स	पेश्की अ. ल्या गरेको मिति	गो.भौ.न	पेश्कीको विवरण	पेश्की लिने ब्यक्ती, फर्म वा कम्पनीको नाम	पद	गत आ.व.सम्मको
१	०३/०३/२०८२	११५	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	डम्वर बहादुर क्षेत्री	जे . टी ए	१२००००
२	०३/०३/२०८२	११८	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	डम्वर बहादुर क्षेत्री	जे . टी ए	९००००
जम्मा						२१००००

२७ प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था बमोजिम दरवन्दी स्वीकृत र पदपूर्ति गर्नुपर्नेमा पालिका गठन हुदा संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मंत्रालयवाट प्राप्त दरबन्दी बमोजिम कार्य सञ्चालन हुँदै आएको छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ४८ जनाको स्थायी दरबन्दी स्वीकृत रहेको र दरबन्दी बाहेक विभिन्न कार्यक्रम अन्तर्गत २२ जना दरबन्दी रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ४९ जना पदपूर्ति भएको देखिन्छ ।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सहित विभिन्न २१ पदहरू रिक्त रहेका छन् ।

२८ **योजनाको प्राथमिकीकरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची-३ मा आयोजना प्राथमिकिकरणका आधारहरू गरिवी निवारण, उत्पानदमुलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी, दीगो विकास र वातावरणीय संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा निम्नानुसार कुल ७० योजनामा वजेट विनियोजन गरेको छ।

रु. १ लाख सम्मका		रु. १ लाख देखि ५ लाख सम्मका		रु. ५ लाख देखि १० लाख सम्मका		रु. १० लाख देखि २० लाख सम्मका		रु. २० लाख भन्दा बढीका		जम्मा
संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
१०	८१८	२५	४१५३	८	६०४३३	१५	१८०२६	१२	८६१७२	११५२१२

उपर्युक्त विवरण अनुसार पालिकाले साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनावाट प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिको खर्चमा बृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ । पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

२९ **ठेक्का व्यवस्थापन**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ मा खुला रुपमा वोलपत्र आह्वान गरी खरिद गर्ने सम्वन्धी व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष देहायका ७ निर्माण कार्यका लागी रु.२ करोड ७६ लाख ९८ हजारको लागत अनुमान स्वीकृत गरी रु.१ करोड ६९ लाख ७२ हजारको वोलपत्र तथा सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यम बाट गरेको छ । यस्ता ठेक्का लागत अनुमान भन्दा १.३३% देखि ५३.१९% प्रतिशत सम्म घटीमा गर्ने गरी कबोल भए अनुसार कार्यान्वियन गराएको पाइयो । कार्यालयको स्वीकृत नर्म्शका आधारमा तयार भएको लागत अनुमान भन्दा धेरै घटीमा सोही गुणस्तरको कार्य गर्न कबोल गरी अधिकांश ठेक्काहरु निर्माण सम्पन्न गरी भुक्तानी गरेको पाइयो । सबै योजनाको भुक्तानी गर्दा निर्माण सामाग्री र निर्माण कार्यको गुणस्तर परीक्षण गर्ने नगरेकाले न्यून लागतमा सोही गुणस्तरको कार्य भएको सम्वन्धमा नर्म्समा नै अधिक मूल्याङ्कन भएको हो वा गुणस्तरमा सम्झौता गरी भुक्तानी फरफारक भएको हो सो सम्वन्धमा कार्यालयको ध्यानाकर्षण हुनुपर्ने देखिन्छ । साथै निर्धारित गुणस्तरमा कार्य भएको प्रमाणित गरी भुक्तानी गरेका कार्य निर्धारित अवधि सम्म टिकाउ भए नभएको यकिन गर्न प्रणाली सुदृढ गरी न्यून मुल्यमा नै गुणस्तरीय कार्य हुने भएमा नर्म्स समेत सम्वन्धित निकायले पुनरावलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्ता केही यस बर्षको ठेक्काको विवरण देहायमा उल्लेख छ ।

ठेक्का नं.	कार्य विवरण	निर्माण व्यवसायी	लागत अनुमान	सम्झौता रकम	भुक्तानी रकम	घटी प्रतिशत
EGP/BRM/NCB.WORKS/ ०८१/०८२/०४	लिम्सा सेरी सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति	खाडाँदेवि निर्माण सेवा , गोकर्णेस्वर काठमान्डौ	४९९९९८३. ७ २	२५५४५८७.८६	१०२६५४२.३३	४८. ९ १
EGP/BRM/NCB/WORKS/ ०८१/०८२/०३	मुस्लाम सडक निर्माण	खाडाँदेवि निर्माण सेवा , गोकर्णेस्वर काठमान्डौ	९९९९७४३.४१	४६८०७६०.२५	३२७८०१३.१९	५३.१९
EGP/BRM/SQ/WORKS/ ०८ १/०८२/०१	सिल्पचउर बायालु सडक निर्माण	निशान निर्माण सेवा , बारेकोट ५	७९९३५७.६१	५४२३५४. २५	५१२०९६	३२.१५
EGP/BRM/NCB/WORKS/ ०८१/०८२/०५	वालुवा सडक निर्माण	रमण निर्माण सेवा खंलगा ७ जाजरकोट	२९९९७८१.९९	१५७२३१३.१९	१५६१९२६.६२	४७.५९
BRM/NCB/WORKS/ ०८१/०८२/०१	लिम्सा धौलाकोट समिला सडक निर्माण	ज्योति कन्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स बारेकोट १	२९९९८५६.४७	२९०९७०३.३३	२९०११०६. ५ २	३.०१
BRM/NCB/WORKS/ ०८१/०८२/०२	कार्कीजुला देखि सिमतारा देखि कार्कीज्यला देखि सडक निर्माण	रमण निर्माण सेवा , खंलगा ७ जाजरकोट	२९९९७४५.३८	२९५९९६४.९४	२९३२३६१.३	१.३३
EGP/BRM/NCB/WORKS/ ०८१/०८२/०६	राधा प्रावि फिल्ड निर्माण	सुविना कन्ट्रक्सन	२८९९९८०.२	१७५३२०२.०३	१६९८८२२. १३	३९.५४
जम्मा			२२६९८४६५.०६	१४६७७३२९.५७	९३१०९३९.४४	

३० **पन्ध्र शैयाको अस्पताल निर्माण (ठे.नं. १/०७७/७८)**

मिति २०८० असार १४ सम्म निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी निर्माण व्यवसायी खानी/धुलिखेल जे के/जे.भी. सँग मिति २०७८/०३/१४ मा रु.१८,३९,४९,२०६/- को खरिद सम्झौता भएकोमा गत वर्ष दोस्रो रनिङ्ग बिलसम्म रु. २,९६,२९,९७२/- भुक्तानी गरेको, यसवर्ष तेस्रो रनिङ विलको भौ नं १।२०८१/०९/२२ बाट रु. १,७९,२७,८५७/- र चौथो बिल वापत भौ नं १०।२०८२/०३/२४ बाट रु. २,४९,५५,०६०/- सहित हालसम्म जम्मा रु. ७,२५,१२,८८९/- भुक्तानी भएको छ । उक्त निर्माण कार्य सम्बन्धी श्रेस्ता परीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा देहाय अनुसार छन् :

३०.१ **प्राविधिक बिल** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।पालिकाले यस अस्पताल निर्माण कार्यको तेस्रो रनिङ बिलबाट रु. १,७९,२७,८५७/- भुक्तानी हुँदा दोस्रो नापी किताबमा उल्लेख भएको कुल कार्यसम्पन्न रु. २,९६,२९,९७२/- अधिल्लो विलको कार्य सार्नुपर्नेमा तेस्रो प्राविधिक नापी किताबमा रु. २,९७,७१,४५६/- सारेको देखिन्छ।जसमा दोस्रो प्राविधिक नापीको आईटम नं ६ मा उल्लेख भएको ढुङ्गाको गारो लगाउने कार्यको १५२.२ घनमिटरको परिमाण कार्य भएकोमा तेस्रो प्राविधिक नापीमा १६६.९३ घनमिटर कार्य सम्पन्न भनी सारेको हुँदा १४.७३ घनमिटरको काम नै नभएको कार्यको रु. १,४१,४८३/- नापी गरेको श्रेष्ता परीक्षणबाट देखियो।जसले गर्दा चौथो रनिङ विलसम्मको कुल नापी कार्य रु. ७,२६,५४,३७६/- भएता पनि वास्तविक कार्य रु. ७,२५,१२,८८९/- को भएको देखिन्छ।चौथो रनिङ विलसम्मको भुक्तानीमा फरक नदेखिएता पनि वास्तविक कार्य भएको कार्यको मात्र प्राविधिक नापीमूल्याङ्कन हुनुपर्दछ।

३०.२ **पेश्की कट्टा नगरेको** - खरिद सम्झौताको एससिसि नं. ४९.३ मा निर्माण व्यवसायीलाई दिएको पेश्की कट्टा सम्बन्धी व्यवस्थामा खरिद सम्झौता बमोजिमको कामको ३० प्रतिशत भन्दा बढी भुक्तानी भए पछी निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको प्रत्येक रनिङ्ग बिलमा २० प्रतिशतका दरले पेश्की कट्टा गर्दै जाने र ८० प्रतिशत बिल भुक्तानी हुँदा सम्म सम्पूर्ण पेश्की कट्टा गरी सक्नु पर्ने प्रावधान राखिएको छ । यस निर्माण कार्यका निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको चौथो रनिङ्ग बिलसम्म ३० प्रतिशत भन्दा बढी भुक्तानी भैसकेको हुँदा जम्मा पेश्की रकम रु. २,६१,००,०००/- मध्ये चौथो रनिङ्ग बिलबाट रु. ५२,२०,०००/- पेश्की कट्टा भैसक्नु पर्नेमा कट्टा गरेको देखिएन।सम्झौता बमोजिम नियमानुसार पेश्की कट्टा गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

रनिङ्ग बिल	**बिल रकम**	**भुक्तानी प्रतिशत**	**पेश्की कट्टागर्नुपर्ने**	**पेश्की कट्टा गरिएको**	**घटी कट्टी**
प्रथम	२६१३८९९२.००	१४.२१			
दोश्रो	३४९०९८०.५१	१६.११			
तेश्रो	१७९२७८५७.००	२५.८५			
चौथो	२४९५५०६०.००	३९.४२	५२२००००	०	५२२००००
जम्मा	**७२५१२८८९.५१**		**५२२००००**	**०**	**५२२००००**

प्रमाण पेश नगरेको	५२,२०,०००

३०.३ **मु.अ.कर कट्टी नगरेको** - मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ ग अनुसार मू.अ.कर रकमको ३० प्रतिसत सम्बन्धित राजस्व शीर्षकमा र बाँकी ७० प्रतिशत सम्बन्धीत फर्मलाई भुक्तानी दिनुपर्ने उल्लेख छ । पालिकाले अस्पताल भवन निर्माण कार्यमा चौथो रनिङ विलबापतको भौ नं १०।२०८२/०३/२४ बाट निर्माण व्यवसायी खानी/धुलिखेल जे के/जे.भी. लाई रु. २,४९,५५,०६०/- भुक्तानी गर्दा नियमानुसार ३० प्रतिशत रकम रु. ८,४८,३३९/- कट्टी गर्नुपर्नेमा रु. ५,४८,३३९/- मात्र कट्टी गरी फर्मलाई भुक्तानी दिएको देखिन्छ ।तसर्थ उक्त घटी मू.अ.कर रकम रु.३,००,०००/- को कर समायोजन प्रमाण पेश हुनुपर्ने अन्यथा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट असुल हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	३,००,०००

३०.४ **म्याद थप** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६(२) मा काबु बाहिरको परिस्थिति वा अन्य मनासिव कारणबाट खरिद सम्झौताको अवधि बढाउन सक्ने र नियमावलीको नियम १२० मा ऐनको दफा ५६ बमोजिमको अवस्था परी खरिद सम्झौताको काम त्यस्तो सम्झौतामा उल्लिखित अवधि भित्रमा पूरा गर्न नसकिने भएमा जाँचबुझ गरी कारण मनासिब देखिएमा म्याद थप गर्न सक्ने उल्लेख छ । म्याद थप गर्दा नियमको व्यवस्था अनुसार निर्माण व्यवसायीले काबु बाहिरको परिस्थिति परी तोकिएको समयमा काम सम्पन्न गर्न नसकिएको भन्ने सम्बन्धमा आवश्यक प्रमाण तथा पुष्ट्याइँ समेत प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।पालिकाले पन्ध्र शैयको अस्पताल निर्माण कार्यको लागि पहिलो पटक मिति २०८०/०२/३० को निर्णयले पहिलो पटक २०८०/०३/०५ सम्म, दोस्रो पटक मिति २०८०/०२/१० को निर्णयले मिति २०८१/०३/०२ सम्म, तेस्रो पटक मिति २०८२/०२/२० को निर्णयले २०८३/०३/२० सम्म म्याद थप गरेको देखिन्छ। म्याद थप सम्बन्धी कारण हेर्दा निर्माण व्यवसायीको माग अनुसार अधिक वर्षा, ठण्डी, हिमपात, कामदारको अभाव, निर्माण सामग्रीको अभा जस्ता कारण जनाई निवेदन दिने र सोही कारणलाई आधार मानी म्याद थपको सिफारिस गर्ने र सम्बन्धित निकाय तथा पदाधिकारीबाट म्याद थप हुने गरेको छ । कामको लागत अनुमान बनाउँदा नै निर्माण कार्यको बोझलाई ध्यानमा राखी समय निर्धारण गरी सोही बमोजिम निर्माण अवधि किटान गरी सम्झौता गर्ने र सम्झौता अवधिभित्रै निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नेतर्फ सम्बन्धित निकायले ध्यान पुर्‍याउनु पर्दछ ।

३०.५

कार्य सम्पादन जमानतको म्याद - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११०(४) बमोजिम कार्य सम्पादन जमानतको मान्य अवधि त्यस्तो सम्झौतामा उल्लेखित निर्माण कार्यको त्रुटी सच्चाउने दायित्वको अवधि भन्दा कम्तीमा एक महिना बढी अवधिको हुनु पर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले पन्ध्र शैया अस्पताल निर्माण कार्य खरिद सम्झौताको त्रुटी सच्चाउने दायित्वको अवधि एक वर्ष राखिएको हुँदा निर्माण व्यवसायीले कार्य सम्पादन जमानतको मान्य अवधि पनि खरिद सम्झौताको म्याद थपबाट कायम हुने नयाँ मितिले कम्तीमा तेह महिना भन्दा बढी अवधि सम्म थप गर्नु पर्दछ ।पन्ध्र शैया अस्पताल निर्माण कार्यको लागि तोकिएको समयमा सम्पन्न नभई निर्माण व्यवसायी खानी/धुलिखेल जे के/जे.भी. ले २०८२।२।१९ मा निवेदन दिई मिति २०८०/०२/३० को कार्यापालिकाको मिति २०८२/०२/२० को निर्णयले मिति २०८३।३।२० सम्म म्याद थप भएकोमा नियमावली बमोजिम को निर्माण कार्यको त्रुटी सम्पादन वा हस्तान्तरण गर्नुपर्ने अन्तिम अवधि वा वारेन्टीको अवधि भएको अवधिभन्दा एक महिना बढी २०८४।४।२० सम्म कार्यसम्पादन जमानत रु.९२,००,०००/- को म्याद थप हुनुपर्नेमा मिति २०८३।४।३० सम्म मात्र म्याद भएकोले मिति २०८४।४।२० सम्मको म्याद भएको बैङ्ग जमानत पेस गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९२,००,०००

३१ **दह जिरी म्क रे हुँदै जुम्ला सडक ठेक्का नं (०६/२०८०/०८१)**

दह जिरी म्क रे हुँदै जुम्ला सडक ठेक्का नं (०६/२०८०/०८१):लिचाखु समपूरक अनुदानबाट कार्यान्वियन गरी मिति २०८२/०९/०१ सम्म निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी निर्माण व्यवसायी ए डी विल्डर्स कम्पनी प्रा.लि. संग मिति २०८१/०३/०६ मा रु. ६,१७,०५,०३४/- मा खरिद सम्झौता भएकोमा हालसम्म रु. ३६,१२,२९४/- भुक्तानी भएको छ । यस सम्बन्धमा श्रेस्ता परीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा देहाय अनुसार छन् :

३१.१ **स्रोत सुनिश्चितता** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ६(५) मा सार्वजनिक निकायले वहुवर्षिय योजना सम्झौता वमोजिम गरिने खरिदको कारवाही गर्दा आवश्यक पर्ने वजेट सुनिश्चितता गरेर मात्र खरिदको कारवाही गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष लागत अनुमान रु. ९,९७,५५,१६१/- को दह जिरी लिम्क चाखुरे हुँदै जुम्ला सडक समपूरकबाट कार्यान्वियनको लागि ए डी विल्डर्स कम्पनी प्रा.लि.संग रु.६,१७,०५,०३४/- मा खरिद गरि दोस्रो रनिङ विलसम्म रु.७२,२४,५९५।५० को प्राविधिक नापी मूल्याङ्कन भएकोमा भौचर नं भौ नं ५।२०८१/१२/०५ बाट रु.२०,४०,२४७।५० र भौ नं १८।२०८२/०३/२५ बाट रु.१५,७२,०४९/- गरी जम्मा रु.३६,१२,२९६।५० भुक्तानी भएको छ।जसमा प्राविधिक नापी मूल्याङ्कन भएको मध्ये रु.३६,१२,२९९।– बजेट अभाव भएको भनी भुक्तानी भएको छैन।स्रोत सुनुश्चितता नभए पनि समपुरक योजनाबाट संझौता गर्ने, पालिकाले व्यहोर्न पर्ने रकम अनुसार पालिकाको वजेट नछुट्याउने, चौमासिक विभाजन अनुसार खर्च गर्न नसकी केन्द्रिय अनुदान कटौती भएको लगायत कारणबाट निर्माण कार्य सम्पन्न भएपनि भएअनुरुपको नापीमूल्याङ्कन बमोजिम भुक्तानी हुन सकेको देखिएन । यसरी स्रोत व्यवस्थापन नहुने निर्माण कार्य गर्दै जाँदा हरेक वर्ष पालिकाको दायित्व भुक्तानीमा वजेट व्यवस्था गर्नुपर्ने भई वजेट सन्तुलन कायम हुने अवस्था देखिदैन ।अत: कार्यान्वियन हुन सक्ने योजनाको मात्र प्राथमिकिकरण गरी योजना संझौता गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ।

३१.२ **घटी लागत साझेदारी** - संघीय समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१ दफा नं ९ मा संघीय समपूरक अनुदान लागत साझेदारी रकम अनुसूची-३ मा उल्लेख भएबमोजिम स्थानीय तहले आन्तरिक राजश्व परिचालन गर्न सक्ने सम्भावना सूचाङ्कको क्रमबद्धतामा देखिएका परिवर्तनका विन्दुहरुका आधारमा स्थानीय तहको वर्गीकरण अनुसार बारेकोट गाउँपालिका समूह (क) मा रहेको र तालिका (ग) बमोजिम स्थानीय तहको वर्ग (क) ले समपूरक अनुदानका लागि लागत सहभागिता नेपाल सरकारको ८० प्रतिशत र स्थानीय तहको २० प्रतिशत न्यूनतम हुने उल्लेख छ ।अनुदान प्रदान गर्दा ठेक्का लागत घटाघटबाट आयोजनाको कुल लागत घटी हुन गएमा सोही अनुपातका आधारमा अनुदान प्रदान गरिने उल्लेख छ।पालिकाले दह जिरी लिम्क चाखुरे हुंदै जुम्ला सडक कार्यका लागि यस आर्थिक वर्ष जम्मा रु.३६,१२,२९६।५० खर्च गरेकोमा कार्यविधि बमोजिम पालिकाबाट रु.९,०३,०७४/- र संघीय समपुरक अनुदानबाट रु.२७,०९,२२०,/- खर्च लेख्नुपर्नेमा संघीय समपुरक अनुदानबाट रु.३६,१२,२९६।५० भुक्तानी गरेको र पालिकाबाट कार्यविधिबमोजिम २० प्रतिशतले हुने रकम रु.९,०३,०७४/- को खर्च गरेको छैन।अत: कार्यविधि बमोजिम पालिकाले लागत साझेदारीको रकम संघीय कोषबाट बढी खर्च लेखेको रु.९,०३,०७४/- संघीय कोषमा फिर्ता गरेको प्रमाण पेस हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९,०३,०७४

३२ **दोबिल्ला बेलिब्रिज निर्माण**

दोबिल्ला बेलिब्रिज निर्माण (ठेक्का.नं. ७।०८०।०८१) सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्।

३२.१ **कार्य अवस्था** - दोबिल्ला बेलिब्रिज निर्माणका लागि निर्माण ब्याबसायि गुरुकुल बिल्डर्स एण्ड सप्लायर्ससंग (ठेक्का नम्बर ७।०८०।०८१) मु. अ. कर र पि. एस. समेत रु.१,७२,६४,३५३।३२ मा मिति २०८२।२।३० सम्म सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०८२ जेष्ठ १७ गते सम्झौता भएको थियो ।पालिकाले १३३। २०८२।३।१४ बाट प्रथम रनिङ बिल वापत रु.३१,८७,२८३।- मात्र भुक्तानी दिएको छ। तोकिएको समयमा काम सम्पन्न हुन नसके पश्चात मिति २०८२ चैत्र मसान्त सम्म ठेक्काको म्याद थप गरिएको छ। हालसम्म रु.३१,८७,२८३।मात्र काम सम्पन्न भई प्रगति १८.४६ प्रतिशत रहेको छ। थपिएको म्याद भित्र कार्यसम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालय प्रयत्नशिल हुनु पर्दछ।

३२.२ **अग्रिम कर** - आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ र ८९ मा भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले प्रथम रनिङ बिल वापत १३३। २०८२।३।१४ बाट रु.३१,८७,२८३।- भुक्तानी दिंदा अग्रिम कर वापत रु.४२,३०९।- कट्टी गर्नुपर्नेमा रु.४,२३०।- मात्र कट्टी गरेकोले घटी कर रकम असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	३८,०७९

३२.३ **मूल्य अभिवृद्धि कर कट्टी** - मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ को नियम ६ ग अनुसार मू.अ.कर रकमको ३० प्रतिशत सम्बन्धीत राजस्व शीर्षकमा र बाँकी ७० प्रतिशत सम्बन्धीत फर्मलाई भुक्तानी दिनुपर्ने उल्लेख छ । ठेक्का वा करार अन्तर्गतको भुक्तानीमा मू.अ.कर रकमको ३० प्रतिशत सम्बन्धित राजस्व शीर्षकमा र बाँकी ७० प्रतिशत सम्बन्धीत फर्मलाई भुक्तानी दिनुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले प्रथम रनिङ बिल वापत रु.३१,८७,२८३।- मात्र भुक्तानी दिदा मु अ कर वापत रु.१,१०,०००।- कट्टी गरी भुक्तानी दिनु पर्नेमा रु. ११,०००।- मात्र कर कट्टी गरी भुक्तानी दिएकोले घटी मु .अ. कर रु.९९,०००।- रकमको समायोजन गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	९९,०००

३२.४ **अग्रिम पेश्की जमानत** - सार्बजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३(४) अनुसार पेश्की भुक्तानीको बैंक जमानत पेश्की फर्छ्यौट गर्ने अवधि भन्दा कम्तीमा एक महिना बढी अवधिको हुनुपर्ने उल्लेख छ।पालिकाले नेबिल बैंकको जमानतमा अग्रिम पेश्कि वापत रु.१५,३०,०००।- भुक्तानी दिएको छ। अग्रिम पेश्की जमानतको म्याद मिति २०८१।११।१४ सम्म मात्र रहेको छ।भुक्तानी दिएको पेश्की फर्स्यौट नभई बांकी रहेकोले पेश्की जमानतको म्याद थप गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१५,३०,०००

३२.५ **काम नभएको भुक्तानी** - सार्बजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ (१ ख) अनुसार प्राविधिक नांप जांचगरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा बिल वा बिजकको भुक्तानी दिनुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाले माथि उल्लेख भए बमोजिम बिल भुक्तानी गर्दा नापी किताबमा उल्लेख नभएको Wing Wall को अघि पछि ब्याक फिलिङ १९१।२५ घ मि को रु.१,०००।- का दरले मु. अ. कर सहित रु.२,१६,११२।-भुक्तानी दिएको छ।उक्त रकम असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२,१६,११२

३३ **आनुपातिक घटी कट्टी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई निर्माण कार्यको बिल भुक्तानी दिँदा लागत अनुमानमा रहेको मूल्य अभिबृद्धि कर, ओभरहेड कन्टिन्जेन्सी रकम र जनसहभागीताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनु

पर्ने व्यवस्था छ ।पालिकाले लागत अनुमान रु.३९,०४,४११/- स्वीकृत गरी ठाकुरजी ऐतिहासिक पौराणिक पर्यटकीय क्षेत्र संरक्षण निर्माण कार्यकालागि उपभोक्ता समितिसंग रु.३९,०४,४११/- सम्झौता भएकोमा उपभोक्ताको अंश रु.४,४८,४११/- र पालिकाले बेहोर्ने रु.३४,५६,०००/- देखिन्छ।उक्त निर्माण कार्यमा कुल प्राविधिक नापी मूल्याङ्कन रु.२५,७२,०३५/- कार्य सम्पन्न गरेको देखिन्छ। सम्झौता अनुसार रु.२५,७२,०३५/- कार्य गरेकोमा उपभोक्ताको अंश कटाई रु रु.२२,७६,६४३/- भुक्तानी हुनुपर्नेमा भौ नं १६/२०८२/०३/२४ बाट रु.२५,७२,०३५/- भुक्तानी भएकोले बढी भुक्तानी भएको रु.२,९५,३९१/- सम्बन्धित उपभोक्ताबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२,९५,३९१

३४ **प्राविधिक लागत अनुमान र नापी किताब नभएको**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।पालिकाले देहायको सडक सरसफाई कार्य गर्दा डोजरको इन्धन बापतको रु.३,५८,५००/- श्रेष्ठ आयल स्टोरलाई रु.३,५८,५००/- भुक्तानी भएको छ। यसरी डोजरको कार्य बापतको कार्य भएको रकमको स्वीकृत लागत अनुमान, नापी किताव, कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेस भएको छैन । उक्त निर्माण कार्यमा भएको खर्चको पुष्टि हुने लागत अनुमान, नापी किताब एवं कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रु.

भौ.नं.रमिति	**कामको विवरण**	**आपूर्तिकर्ता**	**खर्चरकम**
७२/२०८१/१२/०८	वडा नं १, ८ र ९ सडक सरसफाई	श्रेष्ठ आयल स्टोर	५२५००
१९/२०८१/०८/१२	वडा नं ३ र ७ को सरसफाई	श्रेष्ठ आयल स्टोर	१०४०००
३१/२०८१/०९/२५	वडा नं ४, ५ र ६ को सडक मर्मत	श्रेष्ठ आयल स्टोर	२०२०००
जम्मा			**३५८५००**

प्रमाण पेश नगरेको	३,५८,५००

३५ **टिप्पणीको आधारमा भुक्तानी**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ (१ ख) अनुसार प्राविधिक नांप जांचगरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा बिलको भुक्तानी दिनु पर्दछ।पालिकाले देहाय अनुसारको योजनाको संझौता, नापी किताब, बिल र कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन बिना टिप्पणीको आधारमा १४९।२०८२।३।१८ बाट रु.१०,०९,९९९।- भुक्तानी दिएको छ। उक्त योजनाको संझौता,नापी किताब, बिल र कार्यसम्पन्न प्रतिबेदन पेश हुनुपर्ने रु.

क्र. स.	**योजना**	**रकम**
१	रामेडाडा खानेपानी उपभोक्ता समिति	४८६६४४
२	लुहाग खानेपानी योजना	५२३३५५
जम्मा		**१००९९९९**

प्रमाण पेश नगरेको	१०,०९,९९९

३६ **स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP)**

संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय अन्तर्गत स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) मार्फत यस पालिकाका लागी रु.२ करोड ३२ लाख २६ हजार बजेट विनियोजन र पालिकाको तर्फबाट रु. १ करोड १९ लाख ६४ हजार गरी जम्मा रु. ३ करोड ५१ लाख ९१ हजार बजेट विनियोजन भएकोमा कुल रु. २ करोड १९ लाख ३५ हजार खर्च भएको छ।यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्न छन्।

३६.१ **योजनाको कार्यान्वयन** - स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम (LISP) मार्फत यस पालिकामा कुल रु. ३ करोड ५१ लाख ९१ हजार बजेट विनियोजन भएकोमा मिति २०८१/०९/२२ को गाउँसभा २० औ अधिवेशनले ६ वटा योजनाहरु स्वीकृत गरिएको र मिति २०८१/१२/०६ को कार्यपालिकाको निर्णयानुसार थप ४ योजना गरी देहाय अनुसार १० वटा योजनाहरु स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गरेको देखिन्छ ।

क्र.सं.	पूर्वाधार आयोजना	विनियोजित बजेट			वास्तविक खर्च		
		LISP सहलगानी (रु)	स्थानीयतह सहलगानी (रु)	जम्मा (रु)	LISP सहलगानी (रु)	स्थानीयतह सहलगानी (रु)	जम्मा (रु)
१	मुल्साम सडकनिर्माण	६६००००००	३४०००००	१००००००००	२१६३४८८	११९४५२५	३२७८०१३
२	लिम्सासेरी सडक निर्माण तथा स्तरोन्नति	३३०००००	१७०००००	५००००००	६७७५१८	३४९०२४	१०२६५४२
३	बालुवागोठगाउँ सडक निर्माण	१९८००००	१०२००००	३००००००	१०३०८७१	५३१०५५	१५६१९२६
४	सिर्पाचौरबयाल सडक स्तरोन्नती निर्माण कार्य	५२८०००	२७२०००	८०००००	३३७९८३	१७४११३	५१२०९६
५	दोबिल्लासडक स्तरोन्नती तथा निर्माण कार्य	३९६००००	२०४००००	६००००००	३५४१४३९	१९२६४५६	५४६७८९५
६	तल्लोकापि्त देखि माथिल्लो कापि्त सम्म सडक स्तरोन्नति	७९२०००	४०८०००	१२०००००	७६६५०५	४०३६४७	११७०१५२
७	कुजेखोलादेखि गेलुङ्गखोला सम्म सडक स्तरोन्नति	२३१००००	११९००००	३५०००००	२२४८४१९	११७९७२४	३४२८१४३
८	तालिआगरढल निकास तटबन्धन निर्माण	३३००००	१७००००	५०००००	३१३५८२	१६८८६५	४८२४४७
९	आयरीखोलालघुजलविद्युत मर्मत तथा स्तरोन्नति	४६२०००	२३८०००	७०००००	४४८६७४	२३५८०८	६८४४८२
१०	पानलोटेडाँडा देखि दोमिल्डा सम्म सडक स्तरोन्नति	२९६४०६०	१५२६९४०	४४९१०००	२८६०२१३	१४६३९४२	४३२४१५५
कुल जम्मा		**२३२२६०६०**	**११९६४९४०**	**३५१९१०००**	**१४३८८६९२**	**७५४७१५९**	**२१९३५८५१**

३६.२ **मौज्दात सामाग्री** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा २८ (१) मा जिम्मेवार व्यक्तिले आफ्नो जिम्मामा आएको जिन्सी मालासामान सात दिनभित्र यथास्थानमा दाखिला गरी श्रेस्ता खडा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिका र स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम सँग साझेदारी गरी संचालित १० वटा आयोजनाहरुको लागी आवश्यक पर्ने सुरक्षा तथा निर्माण औजारहरु, मेजरिङ टेप, हम्मर लगायतका सामाग्रीहरु शिलबन्दी मार्फत खरिद गरी भौचर नं ९,११र १३/२०८२/०३/११, २०/२०८२/०३/१२, ४४/२०८२/०३/२४ बाट ५ सप्लायर्सलाई रु.३९ लाख ७८ हजार भुक्तानी गरेको देखिन्छ।यसरी खरिद गरिएको सामाग्रहीहरु जिन्सी दाखिला गरी सम्बन्धित आयोजनाहरुलाई हस्तान्तरण गरेको पाइयो।आयोजना सम्पन्न भएपछी खरिद भएका सामानहरु के कस्तो अवस्थामा छन् सो को अभिलेखा राख्नुपर्नेमा अभिलेख राखेको पाइएन । योजना समाप्ती पश्चात् उक्त साम्रगीहरुको विवरण यकिन गरी पालिकामा आम्दानी बाध्नुपर्ने देखिन्छ।

३७ **हेभिमेशिनको प्रयोग**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ को उपनियम (९) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट सञ्चालित हुने निर्माण कार्यमा डोजर, एक्साभेटर, लोडर, रोलर, ग्रेडर जस्ता हेभी मेशिनरी प्रयोग गर्न नमिल्ने व्यवस्था छ । सो नियमावलीको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लागत अनुमान तयार गर्दाको समयमा हेभी मेशिन प्रयोग गर्नुपर्ने जटिल प्रकृतिको कार्य भनी उल्लेख भएको रहेछ भने सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिसमा सार्वजनिक निकायबाट सहमति लिई त्यस्ता मेशिन प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिका अन्तर्गत सञ्चालित अधिकांश सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतिसँग सम्बन्धित योजनाका उपभोक्ता समितिहरुले डोजर, एक्साभेटर लगायतका हेभी मेशिन प्रयोग गर्ने गरेको पाइए तापनि नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित प्राविधिकको सिफारिश गराई गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सहमति लिएको पाइएन । यसका केही उदाहरणहरु यसप्रकार रहेका छन :

भौ न मिति	योजनाको नाम	फर्मको नाम	मेशिन	रकम
९७।२०८१।२।३०	दोबिल्ला डक ट्र्याक खोल्ने कार्य	रमण निर्माण सेवा	एक्साभेटर	१६६०७६०
१०५।२०८२।२।१९	जोलखरा जुगेना कुरीखोला मोटर बाटो	एस एसनिर्माण सेवा	एक्साभेटर	७९१०००
१७९।२०८२।३।२४	एकिकृत बस्ती गोठगाउ जोड्ने सडक	लक्ष्मान निर्माण सेवा	एक्साभेटर	३२८४८२

३८ नापी किताब पेश हुनुपर्ने

सार्बजनिक खरिद नियमावलि २०६४ को नियम १२३ (ख) मा सार्वजनिक निकायले निर्माण कार्यको भुक्तानी दिंदा नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी दिनु पर्दछ।पालिकाले हेल्भेटासको सहयोग अन्तर्गत सञ्चालित देहाय अनुसारका कार्यक्रममा हेल्भेटासको, पालिकाको र उपभोक्ता समितीको सहभागिताको खुलेको लागत अनुमान, संझौता, नापी किताब र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा आनुपातीक हिसाबमा उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी दिनुपर्नेमा पालिकाको कुल कामको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन तयार नगरी पालिकाबाट खरिद भएका सामानको नापी किताब र वितरण भरपाई बेगर उपभोक्ता समितीलाई बिलको भुक्तानी दिएको छ।योजनामा सहभागी सबै निकायको अश खुलेको संझौता, नापी किताब र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेश हुनुपर्ने रु.

भौ.न. / मिति	योजनाको नाम	सामान	परिमाण
१२०।०८२।३।८	तासी खानेपानी तथा सरसफाई योजना	धारा १०८ थान	१६१७०३
		२०एम एम एच डी पी ई पाईप १२१६२ मी	४८१००७
		सेरामिक्स फिल्टर १०५ थान	१५१६३४
१२१।०८२।३।८	नाउली खानेपानी तथा सरसफाई योजना	२०एम एम १६ पि एन एच डी पी ई पाईप ५९१० मी	२३३७४०
		सेरामिक्स फिल्टर ५८ थान	८३७६०
		धारा ६१ थान	९१२३२
१२२।०८१।३।८	भित्र खोला खानेपानी तथा सरसफाई योजना	२०एम एम १६ पि एन एच डी पी ई पाईप ९४१२ मी	३७२२४५
		सेरामिक्स फिल्टर ११६ थान	१६७५२०
		धारा ११९ थान	१७८१७२
जम्मा			**१९२१०१३**

प्रमाण पेश नगरेको	१९,२१,०१३

३९ भुक्तानीमा कर कट्टी

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ र ८९ मा भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले परामर्श सेवा वापत सजिलो नेट प्रा.लि लाई १८७।२०८२।३।२५ बाट मु. अ. कर सहित रु.९,९४,४००।- भुक्तानी दियको छ। भुक्तानी दिंदा अग्रिम कर वापत रु.१३,२००।- कट्टी गर्नुपर्नेमा कट्टी गरेको छैन।कर वापतको रकम असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१३,२००

४० **गत वर्षको भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन,२०७६ को दफा ९ मा बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमध्ये आगामी वर्ष भुक्तानी गर्नुपर्ने बाँकी रकम समावेस गरेर बजेट बनाउने व्यवस्था छ । पालिकाले देहाय अनुसारका योजनाको हेल्भेटाससंग भएको सझौताको गत आर्थिक बर्षको बाँकी रहेको गतवर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको खाता तथा कच्चावारी (म.ले.प.फा.नं. २२१) प्रमाणित तथा यस वर्षको बजेटमासमेत गत वर्षको भुक्तानी दिएको छ। गत आर्थिक बर्ष भुक्तानी हुन बाँकिको कच्चावारी लेखापरीक्षणको क्रममा पेश भएन। गत आर्थिक बर्ष भुक्तानी हुन बाँकिको कच्चावारी नराखी भुक्तानी दिएको अनियमित रु.

भौ.न.।मिति	**योजना**	**रकम**
४०।२०८०।१०।११	लुहाग खानेपानी तथा सरसफाई योजना	९०००००
४४।२०८१।१०।१५	रामीडाडा खानेपानी तथा सरसफाई योजना	३०००००
४५।२०८१।१०।१५	नौमुली साउने खानेपानी तथा सरसफाई योजना	५०००००
	जम्मा	**१७०००००**

अनियमित भएको	१७,००,०००

४१ **युनिसेफतर्फ**

तालिम, गोष्टी, सेमिनार लागायत कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्वीकृत नर्म्सका आधारमा सञ्चालन गर्नुपर्दछ । पालिकाले चालु आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा युनिसेफ-नेपालबाट रु.४,२७,२५०/- विविध कोषमा आम्दानी गरेको छ। उक्त बजेट अन्तर्गत स्थानीय तह र वडा तहमा वाल अधिकार समितिहरुलाई वालविवाह एवं बाल संरक्षण कार्यक्रममा रु.४,२७,२५०/- खर्च गरेको छ ।स्वीकृत कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको देखिन्छ।

४२ **ल्याव व्यवस्थापन**

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१/०८२ को दफा नं २.३.८ क्रियाकलाप नं ११.१.२.२९८० मा केन्द्रबाट छनोट भएका नमुना विद्यालय, विशेष विद्यालयको एकीकृत गुरुयोजना अनुरुप भौतिक पूर्वाधार विकास तथा प्राविधिक धारतर्फ शैक्षिक सत्र २०७९ बाट कक्षा ९ संचालन गर्ने विद्यालयलाई सिभिल इन्जिनियरिङ ल्याव व्यवस्थापन अनुदान उपलब्ध गराउने र सोको प्रगति सूचकमा स्वीकृत कार्यक्रम तथा निर्माण सम्पन्न संख्या, निर्माण भएका गुरुयोजना, नापी किताब, ल्याव सामाग्री वितरण एवं कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन समावेश हुनुपर्ने रहेको छ।पालिकाले भौ नं ११/२०८१/०९/२२ बाट रु.३४ लाख र भौ नं १५/२०८२/०३/२० बाट रु.१६ लाख गरी रु.५० लाख विरेन्द्र ऐश्वर्या माध्यमिक विद्यालय, वडा नं २, लिम्सालाई भुक्तानी दिएको छ । उक्त कार्यको लागि भुक्तानीको सामान खरिदको विल भरपाई र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन पेस हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	५०,००,०००

४३ **दिवा खाजाको लागि भाँडा खरिद**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्योंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२२** को निर्णयले रू **७५२,७८३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४४ **प्रमाण कागजात पेश हुनुपर्ने**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९ ले बोलपत्रमार्फत खरिद कार्य गर्दा सोको पूर्व तयारी, लागत अनुमान देखि कार्य सम्पन्न भएसम्मका कागजात संलग्न गरी पञ्जिका सहित बोलपत्र फाइल तयार गरी सम्पूर्ण क्रियाकलाप खुल्ने गरी खरिद कार्यको फाइल

सुरक्षित राख्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।पालिकाले देहाय अनुसारका निर्माण कार्यको कागजात लेखापरीक्षणको क्रममा पेश गरेको छैन। उक्त कागजातहरु पेश हुनुपर्ने रु.

भौ नं मिति	काम	निर्माण व्यवसायी	बिल	भुक्तानी रकम	कैफियत
११।२०८२।३।१	लिम्सा धौलाकोट रमाईला सडक	ज्योती कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	प्रथम तथा अन्तिम	२९०११०६	सम्झौता पेश नभएको
२७।२०८२।३।४	कार्किज्युला देखि सिमतरा सडक निर्माण	रमण निर्माण सेवा	प्रथम तथा अन्तिम	२९३२३६१	सम्झौता पेश नभएको
५१।२०८२।३।२३	राध आधारभुत बिद्यालय घेराबार निर्माण	सुबिना कन्स्ट्रक्सन	प्रथम तथा अन्तिम	१६९८८२२	नापि किताब पेश नभएको
जम्मा				**७५३२२८९**	

प्रमाण पेश नगरेको	७५,३२,२८९

४५ **नापी किताब पेस हुनुपर्ने**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ्ग बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।पालिकाले गा पा पुंजिगत तर्फ पाखा पानीकसना ईग्रेनी झोलेङ्गेपुल उपभोक्ता समितिलाई ११।२०८१।६।१८ बाट रु. ५,७५,९८५।- भुक्तानी दिएको छ। भुक्तानीसाथ संझौता नापी किताब पेश हुनुपर्नेमा नापि किताब पेश हुनुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	५,७५,९८५

४६ **परामर्श तथा डीपीआर खर्च**

बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वियन हुने आयोजनाको मात्र गुरुयोजना/डीपीआर/आइईई लगायतको अध्ययत गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यस कार्यालयले यो बर्ष स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहायबमोजिमको २ वटा डिपिआर रु. २९ लाख ५४ हजारको खरिद सम्झौता गरी परामर्शदाताबाट कार्य गराई प्रतिवेदन प्राप्त गरको छ ।

क्र सं	नाम कार्यक्रमको नाम	परामर्शदाता	स्वीकृत बजेट	खर्च रकम	अध्ययनवाट निर्धारण भएका आयोजनाको लागत
१	छेडा सिल्पाचैर वयाला कैलाशसडक	पिस इन्जीनीयरिङ कन्सल्टेन्सी	पिस इन्जीनीयरिङ कन्सल्टेन्सी	१९६०६०४	७७१७२२४६०
२	नौमुली पार्क निर्माण	साउण्ड इन्जीनीयरिङ कन्सल्टेन्सी	साउण्ड इन्जीनीयरिङ कन्सल्टेन्सी	९९४००४	१४०७१०९३२
जम्मा				**२९५४६०८**	

यस्तो अध्ययन कार्य गराउँदा लाग्ने खर्चको लागत अनुमान तयार गर्दा कुनै आधार नलिई स्वीकृत बजेट बमोजिमकै रकम खर्च गरेको उपयुक्त देखिएन । डी.पी.आर.तयार गर्दा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा कार्यालयको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ । साथै यसरी अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा गएको समेत नदेखिएकोले खर्चको सार्थकता समेत देखिएन साथै प्रतिवेदनहरु अभिलेखको रुपमा लेखांकन समेत हुनुपर्दछ ।

४७ **लागत अनुमान**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५ मा सार्वजनिक निकायले एक लाख भन्दा बढीको खरिद गर्दा लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने उल्लेख छ।त्यसै गरी सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम ११(२) मा सार्वजनिक निकायले लागत अनुमान तयार गर्दा

जिल्लाका अन्य सार्वजनिक निकायले चालु वा अघिल्ला बर्षहरुमा सोही प्रकृतिको खरिद गर्दा लागेको वास्तविक लागत, स्थानीय बजारमा प्रचलित दरभाउ, अन्य बजारको प्रचलित दरभाउ र उद्योग बाणिज्य संघले जारी गरेको दररेटको आधारमा लागत अनुमान तयार गरी खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख छ।पालिकाले यस MAC Earth Mmovers, Tripureshwar बाट १ थान ब्याकु लोडर क्याटलग बिधिबाट खरिद गरि १७।२०८१/८/१६ बाट रु.५५,९०,०००।- मा रु.८३,८५०।- अग्रिम कर कट्टी गरी भुक्तानी दिएको छ।खरिद गर्दा लागत अनुमान तयार गरेको पाईएन।लागत अनुमान तयार नगरी खरिद गरेको अनियमित रु

अनियमित भएको	५५,९०,०००

४८ सूचना प्रविधी प्रयोग तथा सुरक्षा

पालिकाले सम्पादन गर्नुपर्ने विभिन्न कार्यहरु विद्यूतीय प्रणालीबाट सम्पादन गर्ने गरी पालिकाको कर संङ्कलन प्रणाली लगायतका सफ्टवेयरहरु सञ्चालनमा ल्याएको छ । पालिका अन्तर्गत प्रयोग भएका सफ्टवेयरको प्रयोगकर्ताहरुको विवरण, पासवर्ड परिवर्तन, भण्डारण तथा डाटा व्याकअप सम्बन्धी अभिलेख मलेप फाराम नं ९०१, ९०२ र ९०३ को ढाँचामा राखी विद्यूतीय सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वियनमा ल्याउन पर्नेमा सफ्टवेयर म्यानुअलमा तोकिए अनुसार सेक्युरिटी प्रोटोकल र सुरक्षण विधी लागु गरेको देखिएन। प्रयोग हुने सफ्टवेयर संचालन गर्ने कर्मचारी, अनुमतीको प्रमाण तथा डाटा व्याकअपको अवस्था तथा सफ्टवेयरको सुरक्षाका विषयमा कार्यालयको ध्यान जान सकेको देखिएन । यसबाट अनाधिकृत व्यक्तिको प्रणालीमा पहुँच हुन सक्ने, तथ्यांकमा भएका परिवर्तनको जिम्मेवारी कोसँग हुने भन्ने किटान नहुने एवं ब्याकअप नियमित रुपमा गर्ने र प्रमाणित गर्ने व्यवस्था नभएकोले तथ्यांक हराउने वा सच्याउन सकिने जस्ता जोखिम रहेको देखिन्छ। अत: विद्युतीय तथ्यांकको सुरक्षा सम्बन्धमा भएका व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ ।

क्र सं	कार्यक्रमको नाम	खरिद गरेको वर्ष	सफ्टवेयर खरिद खर्च
१	योजना ब्यवस्थापन	२०८१।०८२	२४८६००
२	न्यायिक समिति ब्यवस्थापन प्रणाली	२०८१।०८२	२४८६००
३	वडा कार्यालयमा प्रयोग हुने सिफारिश ब्यवस्थापन प्रणाली	२०८१।०८२	२४८६००
४	अपांग कार्ड ब्यवस्थापन प्रणाली	२०८१।०८२	२४८६००
जम्मा			९९४४००

४९ खरिद कारवाहीको अभिलेख

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १४९ (१) अनुसार सार्वजिनक निकायले हरेक खरिद कारबाहीको निम्ति छुट्टै फाईल खडा गरी उपनियम २ ले तोके बमोजिमका कागजातहरु सहित अद्यावधिक अभिलेख राख्नु पर्ने र उपनियम ३ मा यस्तो अभिलेख खरिद कारबाही टुङ्गो लागेको सात वर्ष सुरक्षित राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले बोलपत्र र सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट भएका खरिद कारवाहीका लागी फाईल खडा गरेको भएता पनि खरिद नियमावलीले तोके बमोजिमका सबै कागजातहरु सिलसिलेबार मिलाएर उक्त फाईलमा राखेको देखिएन । साथै ठेक्का सम्बन्धी गौश्वार लगत (म.ले.प.फा.नं. ५०७) समेत तयार गरी राखेको पाइएन । जसले गर्दा खरिद कारबाही, ठेक्का व्यवस्थापन र सम्झौता कार्यान्वयन सम्बन्धी कारोबारको परीक्षण गर्न सहज भएन । सबै खरिद कारवाहीको अद्यावधिक अभिलेख राखी खरिद कारवाहीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

५० निर्माण कार्यको नाँप

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी कितावमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ ।पालिकाबाट निर्माण भएका सम्पूर्ण निर्माण कार्यहरुको नाँपसंग भिडान हुनेगरी चेनेज खुलाई स्लोप कटिङ्ग लगायत फिलिङ्ग एरिया एवं परिमाण यकिन हुने ड्रइङ्ग संलग्न गर्ने गरेको छैन । सडक तथा भवन निर्माण जस्ता निर्माण कार्यमा समेत ड्रइङ्ग संलग्न नगरेबाट बिलमा उल्लेखित परिमाण यकिन हुने अवस्था छैन । सडक निर्माणमा रिटेनिङ्गवाल लगाएकोमा चेनेज खुलाउने नगरेको,

ग्याविन जालीको नाप एवं परिमाण गर्दा लेयर सहितको ड्रइङ्ग समावेश गर्ने नगरेको, उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित योजनामा सामाग्री विवरण (Material Breakdown) नदिने, निर्माण कार्यसंग दक्ष तथा अदक्ष श्रमिक बिश्लेषण नगरेबाट उपभोक्ताले डोर हाजिरमा उल्लेख गरेको जनशक्ती मेल नखाने, उपभोक्ताको बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको लगायत अवस्था देखिन्छ ।अधिकांश योजनाहरुमा लागत अनुमान बरावर मूल्याङ्कन भएको देखिँदा वास्तविक काम सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिँदैन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति र कार्य सम्पन्न भएको मिति, म्याद थप लगायतका बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क स्पष्ट उल्लेख गर्ने गरेको पाईएन । प्राविधिकले इन्जिनियरिङ नर्म्स बमोजिम ड्रइङ्ग लगायत चेनेज, स्थान, परिमाण खुल्ने अन्य पुष्टयाइ गर्ने कागजात संलग्न गरी निर्माण कार्यको नाँप एवं परिमाण वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित बनाउनुपर्दछ ।

५१ **कार्य स्वीकार तथा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७ को उपनियम (२क) मा निर्माण कार्यको कम्तिमा नब्बे प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको र आयोजनाको उद्धेश्य अनुरुप सो निर्माण कार्य सामान्य प्रयोग वा सञ्चालनमा आएको अवस्थामा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले अनुरोध गरेमा कार्य स्वीकार प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । सोही नियमावलीको नियम १२५ को उपनियम (२) मा निर्माण कार्य सम्पन्न भई त्रृटी सच्याउने दायित्वको अवधी सम्पन्न भएपछि त्यस्तो निर्माण कार्य तोकीए बमोजिम भए नभएको सम्बन्धित प्राविधिकबाट जाँचबुझ गराई कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निर्माण गरेका सम्पूर्ण निर्माण कार्यको कार्य स्वीकार तथा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन एकैपटक जारी गरेको कारण निर्माण कार्यको नियमानुसारका कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन जारी भएको अवस्था छैन । निर्माण कार्यको त्रृटी सच्याउने अवधि समाप्त भएपछि मात्र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरी संरचनाहरुको यथार्थता एकिन गर्नु पर्दछ ।

५२ **उपभोक्ताको काम**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट निर्माण कार्य गराउँदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागि हुन सक्ने प्रकृतिका कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने उल्लेख छ। साथै नियमावलीको नियम ९७ (१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायवाट काम गराउदा श्रममुलक कामको निर्धारण, काम वा सेवामा मितव्ययीता, गुणस्तरीयता, दिगोपना अभिवृद्धि गर्ने तरिका, आम्दानी खर्चको अभिलेख, काम वा सेवाको सुपरिवेक्षण र अनुगमन जस्ता विषयमा सार्वजनिक निकायले अपनाउनुपर्ने कार्यविधी सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ।पालिकाले बाटो निर्माण, भवन निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराई उपभोक्ताले निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको लोडर, एक्जाभेटर, डोजर, रोलर जस्ता हेभि मेशिनहरु प्रयोग गरेको, विल भर्पाईको आधारमा निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको, प्राविधिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ। उपभोक्ता मार्फत सम्पन्न गरिएका आयोजना श्रम मुलक, मितव्ययी, गुणस्तरीय र दिगोपना अभिवृद्धि हुने खालको हुनुपर्नेमा सो अनुसारको देखिएन। सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले समेत उपभोक्ता समितिवाट गराउन सक्ने कामको कार्यविधी हालसम्म तयार गरेको पाईएन। सार्वजनिक खरिद ऐनमा भएको खरिद सम्वन्धी प्रकृयाको अवलम्वन गर्दै श्रममुलक काम उपभोक्ताबाट र अन्य जटिल तथा निर्माण व्यवसायी प्रयोग गर्नुपर्ने काम प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ।

५२.१ **निर्माण कार्यको गुणस्तर -** उपभोक्ता समितिबाट सञ्चालन हुने आयोजनाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, अनुगमन समिति र कार्यालयको हो । यसका लागी स्वीकृत ड्रइङ्ग, डिजाइन र स्पेसिफिकेशन बमोजिम निर्माण सामग्रीको गुणस्तर कायम गर्नुपर्ने, निर्माण विधि र प्रकृया कार्यालयसँग भएको सम्झौता बमोजिम हुनुपर्ने, मितव्ययिताका लागि स्थानीय स्तरमा उपलब्ध, गुणस्तरयुक्त सामग्रीको उपयोग गर्नुपर्दछ । तर यस गाउँ पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत् भएका निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न विभिन्न निर्माण सामग्रीको प्रयोगशाला परीक्षण गर्ने/गराउने, सिमेण्ट मोर्टार तथा कंक्रिट क्यूब टेष्ट, फलामे डण्डीको टेन्साइल टेष्ट, ग्याबियन तारजालीको ल्याब टेष्ट गराउने जस्ता कार्य गराएको पाइएन । जसले गर्दा निर्माण कार्यमा आवश्यक गुणस्तर कायम भएको सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । अतः निर्माण कार्यको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न आवश्यक मात्रामा गुणस्तर परीक्षण गराउने तर्फ कार्यालयको पहल हुनुपर्दछ ।

५२.२ **उपभोक्ता समितिको बिल भरपाई** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(६) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले हरेक किस्ताको कामको प्राविधिक मूल्याङ्कन बिल भरपाई र खर्च प्रमाणित गर्ने अन्य कागजात त्यस्तो समिति वा समुदायको वैठकबाट अनुमोदन गराई सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नुपर्ने उल्लेख छ।यो वर्ष गाउँपालिकाले उपभोक्ता समितिबाट सम्पन्न भएका अधिकांश योजनामा प्राविधिक नापी तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा उपभोक्ता समितिलाई रकम भुक्तानी गरेको देखियो। उपभोक्ता समितिले प्राविधिक नापी तथा उपभोक्ताको बिल पेश गर्दा आंशिक रुपमा मात्र डोर हाजिरी तथा खर्चका बिल भरपाई संलग्न गरी पेश गर्ने गरेको देखियो।नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरूप उपभोक्ता समितिले खर्चको बिल भरपाई उक्त समुहको वैठकबाट समेत अनुमोदन गर्ने गरेको देखिएन।यस सम्बन्धमा फिल्डमा गई प्राविधिकले पेश गर्ने वास्तविक नापी तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनको आधारमा रकम भुक्तानी गर्ने गरेको गाउँपालिकाले जानकारी दिएतापनि योजनामा प्रयोग भएका सामग्री खरिदको समेत बिल पेश नहुँदा नापी अनुसारको वास्तविक परिमाण र लागत कै सामान प्रयोग भयो भनि आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था रहेन । गत विगत वर्षका प्रतिवेदनहरुमा समेत यस सम्बन्धमा सुझाव दिँदै आएकोमा यस अवस्थामा सुधार भएको देखिएन ।

५२.३ **प्राविधिक बिल** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ (१) मा खरिद सम्झौता अनुसार सार्वजनिक निकायले रनिङ्ग बिल वा अन्य कुनै बिल बिजकको भुक्तानी गर्दा प्राविधिक नापजाँच गरी नापी किताबमा उल्लेख भएको वास्तविक कार्यसम्पादनको आधारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ । उपभोक्ता समितिहरुबाट सञ्चालित अधिकांश योजनाको ठेक्का बिलहरुमा लागत अनुमान र वास्तविक कामको मूल्याङ्कनमा बरावर परिमाण र रकम उल्लेख भएको देखिन्छ । लागत अनुमान बरावर नै मूल्याङ्कन तथा कार्यसम्पन्न पेश भएको देखिएकाले वास्तविक काम कति भएको हो भन्ने सम्बन्धमा आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था रहेन । प्राविधिकले पेश गर्ने कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, कार्य सम्पन्न भएको मिति, नापजाँच गरेको मिति लगायतका बिलमा खुलाउनुपर्ने तथ्याङ्क उल्लेख गरेको पाईएन । प्राविधिकले उपभोक्ता समितिको बिल बनाउँदा वास्तविक कार्यसम्पादनमा आधारित भएर बनाउनुपर्दछ।

५२.४ **आइटम वाइज योगदान** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ (३ क१) मा साठी लाख रुपैया भन्दा बढीको निर्माण कार्यमा प्रत्येक कार्य इकाईमा उपभोक्ता समितिको योगदान हुनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकामा पेश भएको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा प्रत्येक कार्य इकाईमा उपभोक्ता समितिको योगदान हुनुपर्नेमा एकमुष्ठ कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनमा मात्र उपभोक्ता समितिले पुर्याउनु पर्ने योगदानको अंश पुर्याएको कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनबाट देखिन्छ।अत: नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार साठी लाख रुपैया भन्दा बढीको निर्माण कार्यमा उपभोक्ता समितिले निर्माण कार्यको प्रत्येक इकाईमा अनिवार्य योगदान हुनुपर्दछ।

५३ **बीमा**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२(१) मा बीस लाख रुपैयाँ भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले निर्माण कार्यमा संलग्न हुने जनशक्ति, मेसिन र सम्पूर्ण निर्माण कार्यको तोकिए बमोजिमको विमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष निर्माण सम्पन्न गराएको कुनै पनि निर्माण कार्यको विमा गराउको छैन । यसले गर्दा निर्माण कार्यको जोखिम बढ्न गई निर्माण कार्य समयमा सम्न्न नहुने जस्ता जोखिम बढेर जान्छ । अत: निर्माण कार्यमा हुने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न अनिवार्य रुपमा विमा गराउनु पर्दछ ।

५४ **न्यायिक समितिको बैठक भत्ता**

नेपालको संविधानको धारा २१७(१) बमोजिम न्यायिक समितिमा ३ जना सदस्य रहने व्यवस्था छ भने कर्णाली प्रदेश स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७७ को दफा ११ मा न्यायिक समितिका सदस्यहरुले प्रतिमहिना बढीमा दुईवटा बैठकको लागि प्रति बैठक पाँचसय रुपैयाँका दरले भत्ता पाउने व्यवस्था छ। पालिकाले गोश्वारा भौ. न. ५६३।२०८२।०३।१६ र २६२।२०८१।१२।०५ बाट प्रति बैठक रु.१००० का दरले रु. ८४,१५०/- खर्च लेखेको छ। न्यायिक समितिका सदस्यहरुले मात्र पाउने व्यवस्था भएकोमा कर्मचारीलाई समेत भत्ता भुक्तानी दिएको छ।नपाउने र बढी दरमा भुक्तानी भएको रकम असुल हुनुपर्ने रु.

भुक्तानी लिनेको नाम	पद	पाउने बैठक संख्या	लिएको बैठक संख्या	बढी संख्या	बढी भुक्तानी	करकट्टीकोपछीको रकम
नर बहादुर गिरि	संयोजक	२४	३७	१३	२५०००	२१२५०
लाल बहादुर पुन	सदस्य	२४	४५	२१	३३०००	२८०५०
मान बहादुर नेपाली	कास	नपाउने	४१	नपाउने	४१०००	३४८५०
जम्मा						**८४१५०**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **३३,१५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	८४,१५०

५५ भुक्तानीमा करकट्टी

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ र ८९ अनुसारको भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले देहायको भुक्तानीमा नियमानुसार लाग्ने रु.२१,४००/- अग्रिम कर कट्टी नगरेको एवं घटी कट्टी गरेकोले उक्त रकम असुल हुनुपर्ने रु.

गो.भौ.नं. र मिति	भुक्तानी लिनेको नाम	विवरण	करकट्टी गर्नु पर्ने	करकट्टी गरेको	घटिकरकट्टी रकम
३४२।०८१।१२।२७	डुमराज गिरी	पारिश्रमिक कर	४००००	३००००	१००००
४५०।०८२।३।२	नवीन राज बुढा	बहाल कर	९०००	१३५०	७६५०
५५३।०८२।०३।१४	जयराज गिरी	पारिश्रमिक कर	३७५०	०	३७५०
जम्मा					**२१४००**

असुल गर्नुपर्ने	२१,४००

५६ पोशाक भत्ता

निजामति सेवा नियमावली, २०५० को नियम ११९ बमोजिम पोषाक भत्ता प्रत्येक वर्षको चैत्र महिनाको तलबसँगै भुक्तानी गर्ने व्यवस्था छ ।तर पालिकाले गोश्वारा भौचर नम्बर ५५८ मिति २०८२।०३।१६ बाट अषाढमा नियुक्ति भएका देहायका कर्मचारीहरुलाई अषाढको तलब भुक्तानी गर्दा पोषाक भत्तामा कर कट्टी गरी देहाय अनुसार भुक्तानी दिएको छ। अषाढ महिनामा भुक्तानी भएको पोशाक वापतको रकम असुल हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	पोषाक भत्ता
१	शोभा पोख्रेल	९९००
२	भास्कर पन्त	९९००
जम्मा		**१९८००**

असुल गर्नुपर्ने	१९,८००

५७ फरक खर्च शिर्षक

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ७२(२) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गिकरण तथा खर्च शिर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने र दफा ७३(७) मा कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सिमा र शिर्षक वाहिर गई बजेट खर्च गर्न नपाउने व्यवस्था छ । पालिकाले नियमानुसार खर्च भुक्तानी गर्दा फरक खर्च शिर्षकबाट भुक्तानी गरेको पाइयो । रकम भुक्तानी गर्नु अघि रकमान्तर समेत नगराइ देहाय अनुसार फरक खर्च शिर्षकबाट भुक्तानी भएको अनियमित रु.

गोभौनं।मिति	विवरण	खर्च लेखेको शिर्षक	खर्च लेख्नुपर्ने शिर्षक	रकम
६७९।०८२।३।१५	पत्रपत्रिका छपाई गरेको	विविध खर्च (२२७११)	पत्रपत्रिका छपाई खर्च (२२३१५)	१०३०००
५१८।०८२।३।१०	स्वास्थ्य करार तलब	विविध कार्यक्रम खर्च (२२५२९)	करार सेवा शुल्क (२२४१३)	१३२०००
जम्मा				**२३५०००**

अनियमित भएको	२,३५,०००

५८ बढी भुक्तानी

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **६,४६४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

५९ बैठक भत्ता

सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउनेसम्बन्धी मापदण्ड, २०८१ को दफा १५(४) मा नियमित कामको लागि बैठक भत्ता प्रदान नगरिने उल्लेख छ भने अर्थ मन्त्रालयको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०८१ को परिच्छेद ७ दफा ४५ को बैठकको मापदण्डमा बैठक कार्यालय समय अघि वा पछि सम्पन्न भएको हुनुपर्ने, एउटै निकाय र अन्तर्गतका पदाधिकारी/कर्मचारी मात्र बस्ने बैठकमा भत्ता प्रदान नगर्ने, कानूनबमोजिम गठन भएका समितिहरुको बैठकका लागि मात्र भत्ता प्रदान गर्ने, र विशेषज्ञ सेवा आवश्यक परेको अवस्थामा बढीमा ३ जनासम्म मात्र आमन्त्रित सदस्यलाई भत्ता प्रदान गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकाले गोश्वारा भौचर नम्बर ३३४।०८१।१२।२२ र ६५२।०८२।०३।२५ बाट देहायबमोजिम नियमित कामको लागि कार्यालय समयमा बसेको बैठक, एउटै निकाय र अन्तर्गतका पदाधिकारी/कर्मचारी मात्र बसेको बैठकमा, र ३ जना भन्दा बढी सदस्य आमन्त्रित गरी बैठक भत्ता दिएको छ । निर्देशिकाको मापदण्ड विपरित बैठक भत्ता भुक्तानी गरेकोले रु.२,४६,०७५/- सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम	कार्यालय/निकाय	बैठक संख्या	दर	जम्मा रकम	करकट्टीपछिको रकम
१	हिमाल पुन	बारेकोट गाउँपालिका	२९	१५००	४३५००	३६९७५
२	डम्बर बहादुर पुन	बारेकोट गाउँपालिका	४३	१५००	६४५००	५४८२५
३	राज बहादुर सिंह	बारेकोट गाउँपालिका	३९	१५००	५८५००	४९७२५
४	केशव बहादुर श्रेष्ठ	बारेकोट गाउँपालिका	२६	१५००	३९०००	३३१५०
५	श्रम बहादुर सिंह	बारेकोट गाउँपालिका	५१	१५००	७६५००	६५०२५
६	कर्ण बहादुर सिंह	बारेकोट गाउँपालिका	५	१५००	७५००	६३७५
	जम्मा		**१९३**			**२४६०७५**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **६१,२००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **३५,७००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **२२,९५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **२२,९५०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **१,२७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **१,२७५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	२,४६,०७५

६० **दैनिक भत्ता**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ बमोजिम सरकारी कामको सिलसिलामा भ्रमणमा रही दैनिक भ्रमण भत्ता पाउने व्यवस्था छ ।तर गोश्वारा भौचर नम्बर ६५१।०८२।०३।२५ बाट श्रम बहादुर सिंहले मिति २०८१ माघ ६ गते देखि १२ गतेसम्म जाजरकोट गएको भनि दैनिक भ्रमण भत्ता लिएकोमा हाजिरी परीक्षण गर्दा निजको हाजिरी भएको पाइएकोले निज भ्रमणमा नगई कार्यालयमा उपस्थित भएको देखिन्छ । तसर्थ काजमा नगई दैनिक भ्रमण भत्ता लिएको रु.१७,४००/- सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१७,४००

६१ **अनुगमन भत्ता**

कर्णाली प्रदेशको स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको सुविधा सम्बन्धि ऐन, २०७७ को दफा ७ मा पदाधिकारीलाई आफ्नो क्षेत्रभित्र विकास आयोजना र कार्यक्रमको अनुगमनका लागि अनुसूची १ मा तोकिए बमोजिमको अनुगमन खर्च उपलब्ध हुने व्यवस्था छ भने कर्मचारीहरुलाई अनुगमन भत्ता प्रदान गर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था छैन।पालिकाले विभिन्न कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरेको भनि देहायबमोजिम पदाधिकारी/कर्मचारीहरुलाई भत्ता भुक्तानी गरेको पाइयो । अनुगमन समितिले मासिक रुपमा अनुगमन भत्ता लिएको अवस्थामा पून पदाधिकारीहरुलाई अनुगमन भत्ता भुक्तानी भएकोले दोहोरो भएको एवं कर्मचारीहरुलाई अनुगमनवापत भत्ता भुक्तानी गर्ने आधार नदेखिएकोले अनुगमनवापत भुक्तानी भएको करकट्टिपछिको रकम रु.२०,३२०/- सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	**भुक्तानी लिनेको नाम**	**पद**	**करकट्टी पछिको रकम**
१	नर बहादुर गिरी	उपाध्यक्ष	८०००
२	श्रम बहादुर सिंह	शासकीय प्रबन्धक	७०४०
३	खगेन्द्र बहादुर बोहरा	रोजगार संयोजक	५२८०
	जम्मा		**२०३२०**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **९,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **७,०४०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **५,२८०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **५,२८०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	२०,३२०

६२ नागरिक भत्ता

पालिकाले कार्यविधिसमेत नबनाई जेष्ठ नागरिक र एकल पुरुषका लागि विदुर भत्ता वितरण गरेको पाइयो । जसमा देखिएको व्यहोरा देहाय बमोजिम छन् :

६२.१ **एकल पुरुष भत्ता** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले उपयोगिता सिर्जना हुने गरी अधिकतम प्रतिफल दिने कार्यक्रम छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आफ्नो क्षेत्रमा अनुत्पादक, पूँजी वृद्धि नहुने, महत्वकांक्षी एवं वितरणमुखी योजनाहरुलाई निरुत्साहित गर्दै उत्पादनमूलक योजनाहरुमा बजेट विनियोजन गर्नुपर्नेमा नेपाल सरकार प्रदान गरेको दोहोरो नपर्ने गरी कार्यविधि स्वीकृत गरेर मात्र कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ । नेपाल सरकारले सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत जेष्ठ नागरिकलाई मासिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गर्दै आएको छ ।तर पालिकाले नेपाल सरकारले प्रदान गरेको सुविधामा दोहोरो हुने गरी जेष्ठ नागरिक र एकल पुरुष भत्ता वितरण सम्बन्धी कार्यविधिसमेत नबनाई जेष्ठ नागरिक भत्ता र एकल पुरुषका लागि विदुर भत्ता रु. १७ लाख ९३ हजार २ सय देहायबमोजिम वितरण गरेको देखियो । आन्तरिक श्रोतले चालु खर्च पनि धान्न नसकेको अवस्थामा अनुत्पादक, नगद वितरणमुखी योजनाहरुलाई निरुत्साहित गर्न पालिकाले ध्यान पुर्याउनुपर्ने देखिन्छ । पालिकाले श्रोतलाई उच्चतम प्रतिफल र काममा दोहोरपना नहुने गरी खर्च गर्नुपर्दछ ।

वडा नं	६०-६७ वर्ष सम्मको लाभग्राही संख्या	दर	जम्मा	एकल पुरूष संख्या	दर	जम्मा	यस वर्ष कुल भुक्तानी
१	६२	३२००	१९८४००	१०	२२००	२२०००	२२०४००
२	५६	३२००	१७९२००	१७	२२००	३७४००	२१६६००
३	६३	३२००	२०१६००	१८	२२००	३९६००	२४१२००
४	८५	३२००	२७२०००	१२	२२००	२६४००	२९८४००
५	६४	३२००	२०४८००	१०	२२००	२२०००	२२६८००
६	३२	३२००	१०२४००	११	२२००	२४२००	१२६६००
७	४५	३२००	१४४०००	२३	२२००	५०६००	१९४६००
८	४६	३२००	१४७२००	१०	२२००	२२०००	१६९२००
९	१८	३२००	५७६००	१९	२२००	४१८००	९९४००
	जम्मा		**१५०७२००**			**२८६०००**	**१७९३२००**

६२.२ **दोहोरो भत्ता** - नेपाल सरकारले सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत जेष्ठ नागरिकलाई मासिक रुपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रदान गर्दै आएकोमा पालिकाले देहायबमोजिम सामाजिक सुरक्षा भत्ता लिइरहेका नागरिकलाईसमेत जेष्ठ नागरिक र एकल पुरुष भत्ता भुक्तानी गरेकोले दोहोरो भएको सम्बन्धितबाट असुल हुनुपर्ने रु.

वडानं	भत्ताको प्रकार	नाम थर	जन्म मिति	ना.प्र. नं.	दर	कैफियत
४	६०-६७वर्ष सम्मको	तुलु सिंह	४१६१७	७११।१३८३	३२००	आ. व२०८१।०८२ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गरेको
२	एकल पुरूष संख्या	खड्केनेपाली	२०२०।०२।१०	६०९	२२००	
		भक्त बहादुर कामी	२०२१।०१।०५	६२०१८१००४६८	२२००	
जम्मा					**७६००**	

असुल गर्नुपर्ने	७,६००

६३ **लघु उद्यम विकास कार्यक्रम**

पालिकाले लघु उद्यम विकास तालिम कार्यक्रम संचालन गर्दा देखिएका बेहोरा निम्न छन् ।

६३.१ **सीप विकास तालिम** - गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को परिच्छेद-६ दफा ३९ मा तालिमबाट उत्पादित सामान वा वस्तुहरुको व्यवस्थित अभिलेख राखी त्यस्ता उत्पादनहरु प्रशिक्षण अवधिभित्रै परल मूल्यको पचास प्रतिशत छुट मूल्यमा सहभागीलाई नै बिक्री गर्न सकिने र बिक्री तथा वितरण हुन नसकेका सामान वा वस्तुहरु विवरण सहित कार्यालयमा बुझाई सात दिनभित्र स्टोर दाखिला गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत अल्लो प्रशोधन तथा कपडा उत्पादन सम्बन्धी १ महिने सीप विकास तालिम, होजियारी उत्पादन सम्बन्धी १ महिने सीप विकास तालिम र इन्टरलकिङ्ग इँटा उत्पादन सम्बन्धी ७ दिने सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्दा रु.३,९३,५०५/- बराबरको कच्चा पदार्थहरु खरिद गरेको देखियो । तर तालिमबाट उत्पादित सामान वा वस्तुहरुको अभिलेखसमेत नराखि उत्पादित सामान वा वस्तुहरु परल मूल्यको पचास प्रतिशत रकम स्वयं सहभागी तथा समुहले राजस्व शाखामा जम्मा गर्ने निर्णय गरी वितरण गरेको लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि राजस्व खातामा जम्मा गरेको पाइएन । अत: पालिकाले लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा तालिमबाट उत्पादित सामान वा वस्तुहरुको अभिलेख राखी सहभागीलाई नै पचास प्रतिशत छुट मूल्यमा बिक्री गर्ने साथै बिक्रीबाट प्राप्त रकम राजस्व खातामा दाखिला गर्ने र बिक्री तथा वितरण हुन नसकेमा कार्यालयमा स्टोर दाखिला गर्नुपर्दछ ।

६३.२ **प्रविधि हस्तान्तरण** - गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को परिच्छेद-६ दफा ४१ मा प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा उद्यमीलाई उपलब्ध गराइने प्रविधिको कुल लागतको कम्तीमा बीस प्रतिशत रकम उद्यमी स्वयंले व्यहोर्नु पर्ने र उद्यमीलाई प्रदान गरिने प्रविधिको कुल रकममा कम्तीमा बीस प्रतिशत रकमा जम्मा गर्न लगाई बढीमा असी प्रतिशत रकम मात्र कार्यालयले आपूर्तिकर्तालाई भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।तर पालिकाले देहायबमोजिम लघु उद्यमी समूहलाई रु.५,९०,०००/- मूल्य बराबरको प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा उद्यमी समूहलाई बीस प्रतिशत रकम जम्मा गर्न नलगाई शतप्रतिशत रकम आपूर्तिकर्तालाई भुक्तानी दिएको छ ।तसर्थ प्रविधि प्रदान गरेको उद्यमी समूहले कम्तीमा बीस प्रतिशत रकम रु.१,१८,०००/- पालिकाको राजस्व खातामा जम्मा गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

गो.भौ.नं.। मिति	**आपूर्तिकर्ता**	**प्रविधि प्राप्त गर्ने समूह**	**प्रविधि**	**कुल लागत**	**२० % लागत**
गापा चालु ५८२।०८२।३।१७ संघ शसर्त २५६।०८२।३।१७	एस.एस. मेनेजमेन्ट सर्भिस प्रालि	लगनशिल इन्टरलकिङ ईटाँ उत्पादन लघु उद्यमी समूह	इन्टरलकिङ मेसिन	२९५०००	५९०००
		दाजुभाई इन्टरलकिङ ईटाँ उत्पादन लघु उद्यमी समूह		२९५०००	५९०००
जम्मा				**५९००००**	**११८०००**

प्रमाण पेश नगरेको	१,१८,०००

६४ **दिवा खाजा अनुदान**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको आ.व. २०८१/८२ को कार्यक्रम कार्यान्वय कार्यविधिको क्रियाकलाप नं. २.७.११.१ मा IEMIS मा प्रवृष्टि भएको संख्यालाई सत्यापन भरी विद्यार्थी संख्या र हाजिरि यकिन गरी स्थानीय तहले १-५ कक्षाका प्रति विद्यार्थी रु. १५ का दरले १८० दिनको हिसाव गरि अनुदान निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट दिवा खाजाका लागि अनुदान लिने विद्यालयहरुले कक्षा सञ्चालन हुदा विद्यार्थीहरु उपस्थित भए वा नभए पनि विद्यार्थीहरुको नियमित हाजिर गरेको, दिवा खाजाको

वितरणको सुनिश्चितता गर्न विद्यार्थीको आकस्मिक शिर गणना, परीक्षमा सामेली संख्या, नतिजामा सहभागिता संख्या एकिन नगरी सत्यापान गरेको प्रमाण नराखी भुक्तानी गरेको पाइयो ।दिवा खाजा वितरणको सुनिश्चितता गर्न पालिकाबाट नियमित अनुगमन गरि सत्यापन पछि भुक्तानी हुनुपर्छ ।

६५ स्यानिटरी प्याड

स्यानिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको स्यानिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने उल्लेख छ। साथै दफा ५ मा स्यानिटरी प्याड त्रैमासिक,चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ।पालिकाले यस वर्ष सरोवर ट्रेड कन्सर्न (६०३९०१९३३) बाट ३४ हजार ६ सय ७५ थान स्यानिटरी प्याड रु. ३४.२१ का दरले रु.११ लाख ८६ हजार ४३३ (मु.अ.कर समेत) र कर्णाली मेडिको साइन्स एन्ड सर्जिकल(१२१५९३०७३) बाट १२ थान डिस्पोजल मेशिन ६ लाख ७८ हजारमा खरिद गरेको छ। पालिकाले खरिद गरेको ३४ हजार ६ सय ७५ थान मध्ये ३४ हजार ४ सय ९६ थान स्यानिटरी प्याड र १२ थान डिस्पोजल मेशिन वितरण गरेको भरपाई पेश गरेको छ। खरिद भएका स्यानिटरी प्याड तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परिक्षण गरेको देखिएन।तसर्थ, माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरि गुणस्तरीय स्यानिटरी प्याड खरिद गर्नुपर्दछ।लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

६६ शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्ति

स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । यस पालिकामा रहेका ५२ सामुदायिक विद्यालयहरुको शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

क्र.स	**विद्यालय**	**शिक्षक दरबन्दी**	**पदपूर्ति**	**पदपूर्तिमध्ये करार**	**विद्यार्थी संख्या**
१	उच्च माध्यामिक तह	४	४	४	१०७२
२	माध्यामिक तह	४	४	-	११२४
३	नि.मा.वि तह	११	११	-	२०४९
४	प्रा.वि तह	६५	६५	१	४०३०
जम्मा		**८४**	**८४**	**५**	**८२७५**

अत: विद्यार्थीको संख्याका आधारमा शिक्षक पदपूर्ति हुनुपर्दछ।

६७ पाठ्यपुस्तक

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-१०** को निर्णयले रू **९,३८९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

६८ विद्यालयको अनुगमन नियमन व्यवस्था

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ अनुसार माध्यामिक तहसम्मका विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति निर्माण,अनुगमन मुल्याङ्कन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित पालिकाले गर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले विद्यालय सम्बन्धि मापदन्ड तयार गरेको छैन।जसबाट विद्यालय अनुगमन कार्य प्रभावकारी रुपमा संचालन हुन नसक्ने देखिएकाले अनुगमन मापदण्ड तयार गरी विद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

६९ औषधी खरिदतर्फ

पालिकाले यस वर्ष औषधी खरिद कार्य गर्दा देखिएका बेहोरा निम्न छन् ।

६९.१ **लागत अनुमान तयारी** - सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११(१) मा सार्वजनिक निकायले मालसामानको लागत अनुमान तयार गर्दा नियम ९ र सम्बन्धित मालसामानको स्पेसिफिकेशनको अधीनमा रही तयार गर्नुपर्ने र सम्बन्धित सार्वजनिक निकाय वा त्यस्तो सार्वजनिक निकाय रहेको जिल्लाको अन्य सार्वजनिक निकायले चालू वा अघिल्ला वर्षहरुमा सोही प्रकृतिको खरिद गर्दा लागेको वास्तविक लागत, स्थानीय बजारमा प्रचलित दरभाउ, अन्य बजारको प्रचलित दरभाउ र मालसामान आपूर्ति गर्ने स्थानसम्म लाग्ने अनुमानित ढुवानी खर्च, उद्योग वाणिज्य संघले जारी गरेको दररेट आदी विषयहरुलाई आधार मानी लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले सो किसिमको प्रक्रिया अनुसरण नगरी तीन वटा सप्लायर्स/फर्मसँग बजार दररेट माग गरी प्राप्त दररेटको औषत निकाली त्यसैलाई लागत अनुमानको आधार बनाउने गरेको देखियो । पालिकाले यस्तै प्रकृतिका सामान अन्य सार्वजनिक निकायले खरिद गरे नगरेको र आफैले पनि पहिले खरिद गरे नगरेको सम्बन्धमा लागत अनुमान सम्बन्धी निर्णयमा कुनै कुरा उल्लेख नगरेको र माग गरिएको बजारको दररेटमा पनि फरक फरक दररेट प्राप्त भएबाट लागत अनुमानको लागि लिएको आधार विश्वसनिय मान्न सकिएन। यसरी लागत अनुमान तयार गर्ने कार्यमा सुधार हुनु पर्दछ ।

६९.२ **औषधि खरिद** - पालिकाकालाई आवश्यक पर्ने औषधि पालिकाबाट खरिद गर्नुपर्ने र तालुक निकायबाट प्राप्त हुने परिमाण यकिन गरी वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ । आपूर्ति हुने औषधी वा अन्य सामानमा उत्पादन मिति, म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र नि:शुल्क वितरणको लागि लगायतका सूचना उल्लेख रहेको हुनुपर्दछ । आपूर्ति भएका औषधिको म्याद सकिने मिति भण्डार दाखिला समयदेखि कम्तीमा १८ महिना बाँकी हुनुपर्ने तथा भण्डारमा दाखिला गर्दा समेत उल्लेखित सबै विवरण खुलाउनुपर्दछ ।पालिकाले यस वर्ष मौजुदा सूचीमा रहेका तीन वटा फर्मसँग दररेट माग गरी कोटेशनमार्फत रु.२९,७७,६२६/- को औषधी खरिद गरेकोमा औषधिको उत्पादन मिति, म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र नि:शुल्क वितरणको लागि लगायतका सूचना उल्लेख नभएको पाइयो ।तसर्थ सम्झौता बमोजिमको परिमाण र गुणस्तरमा आए नआएको सम्बन्धमा प्राविधिक जाँच, परीक्षण गरी भण्डार दाखिला गर्दा उल्लेखित सबै विवरण खुलाउनुपर्दछ ।

७० **छात्रवृत्ति अनुदान**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयको आ.व. २०८१/८२ को कार्यक्रम कार्यान्वय कार्यविधिको क्रियाकलाप नं ७.२.१.१ मा IEMIS मा प्रवृष्टि भएको संख्यालाई सत्यापन भरी विद्यार्थी संख्या यकिन गरी मात्र कक्षा १-५ का गैर आवासीय छात्रा विद्यार्थीलाई वार्षिक रु.४००, ६-८ का गैर आवासीय छात्रा विद्यार्थीलाई वार्षिक रु.४०० र दलित विद्यार्थीलाई रु. ४०० छात्रवृति अनुदान निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले IEMIS मा प्रविष्टि भएको तथ्याङ्कको आधारमा पालिका अन्तर्गतका ५२ वटा विद्यालयमा रु.१० लाख ६६ हजार निकासा गरेको छ । IEMIS मा प्रवृष्टि भएको संख्यालाई परीक्षामा सामेली र नतिजा गणना, आकस्मिक अनुगमन शीर गणना र प्रत्यक्ष अनुगमन र बैठकको निर्णयको आधारमा सत्यापन नगरी विद्यार्थी संख्या मात्र यकिन गरी छात्रवृति अनुदान निकासा गरेको नियमसंगत देखिदैन । साथै विद्यालयलबाट छात्रवृत्ति वितरण गरेको भर्पाई पेश भएबमोजिम निम्न विद्यालयको बढी निकासा असुल हुनुपर्ने रु.

क्र.स	**विद्यालयकोनाम**	**हुनुपर्ने निकासा**	**भएको निकासा**	**बढी निकासा**
१	दिपेन्द्र मा.वि. पहाडा	५४४००	५६०००	१६००
२	सरस्वती आ.वि.सिलिङ्गचौर	११६००	१४०००	२४००
जम्मा				**४०००**

असुल गर्नुपर्ने	४,०००

७१ **न्यानो झोला खरिद**

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी भएको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने स्वास्थ्य तर्फको सशर्त अनुदान अन्तर्गतका क्रियाकलापहरु सञ्चालन सम्बन्धी मार्गदर्शन न्यानो झोला कार्यक्रमको व्यवस्था छ।सोको आधारमा अनुगमन गरि न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली २०६४ अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार

खरिद गरि सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारीक तहबाट गुणस्तर परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष रु.८८४ दरमा ५०० थानको रु.४,७५,५९२।- मू.अ कर बाहेक को न्यानो झोला खरिद गरेको मा यस पालिका अन्तर्गत यस वर्ष ४७१ जना र अघिल्लो आ.व.मा ३७९ सुत्केरी भएको अभिलेखबाट देखिन्छ।यस वर्ष खरिद भएका ५०० थान र अघिल्लो आ.व.को मौज्दातबाट १५७ थान बाँकी रहेकोमा यस वर्ष ४७१ जना सुत्केरीलाई वितरण गरेको छ र बाँकी १८६ थान स्टोरमा रहेको देखिन्छ । खरिद भएका झोलाहरु तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट परिक्षण गरेको देखिएन।तसर्थ, माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरि गुणस्तरीय झोला खरिद गर्नुपर्दछ।लामो समय भन्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

७२ नि:शुल्क शिक्षा

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा स्थानीय तहको अधिकारको सूची अन्तर्गत रहेको देखिन्छ। अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ मा निजी लगानीका विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षा देखि बाह्र कक्षा सम्मका कूल विद्यार्थी संख्या अनुसार पांचसय जनासम्म, पांचसय देखि आठसय जनासम्म र आठसय भन्दा बढी विद्यार्थी संख्या भएका विद्यालयले क्रमशः कम्तीमा दश, बाह्र र पन्ध्र प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्न स्थान आरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १५१ मा संस्थागत विद्यालयले गरीव, अपाङ्ग , महिला, दलित र जनजाति विद्यार्थीलाई छात्र वृत्ति उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । यसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्रका विद्यालयको अनुगमन गरी यस्ता छात्रवृत्ति कार्यक्रमको कार्यान्वयनको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्धनको लागी यसरी छात्रवृत्ति पाउने विद्यार्थीको नाम, ठेगाना र रकम पालिकाको र सम्वन्धित विद्यालयको वेभसाइटबाट सार्वजनिकरण गर्नु गराउनु पर्दछ ।

७३ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

स्थानीय तहमा रोजगारीका पर्याप्त अवसर सिर्जना गरी उपलब्ध जनशक्तिको महत्तम उपयोग गर्दै आर्थिक विकासमा योगदान पुर्‍याउने तथा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ बमोजिम प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ।यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकामा १८ वटा योजना सञ्चालन गरी ८८ जनालाई १०० दिनले रोजगारी उपलव्ध गराई रु.५७,७६,४५२/- श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ ।अनुसूची-३ मा सुचिकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम एक सय दिनको रोजगारी उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था भएपनि पालिका अन्तर्गत छनोट भएका योजनामा अधिकतम १०० र न्यूनतम ७९ दिन रोजगार पाएतापनि सुचिकृत भएका २९९७ व्यक्ति मध्ये ८८ बाहेक २९०९ जनाले सय दिनको रोजगार प्राप्त गरेको देखिदैन।पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन । कार्यक्रमको उद्देश्य अनुरुप बेरोजगार सूचीमा सुचिकृत भएका सम्बन्धित क्षेत्रका बेरोजगारलाई रोजगारी दिने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७४ मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

कर्णाली प्रदेशभित्र कामको सृजना गरी बेरोजगार युवालाई रोजगारी दिने उद्धेश्यले मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ जारी भई मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यविधि, २०७८ अनुसार पालिकामा ९ वटा योजना सञ्चालनमा विनियोजित रु. १ करोड ३५ लाख मध्ये रु.१ करोड ३१ लाख ८४ हजार खर्च भएको छ। सो सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्न अनुसार छनः

७४.१ **रोजगारी स्थिति** - मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ परिच्छेद-३ (६) मा मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट विनियोजन भएको रकम श्रमिकको ज्यालामा खर्च गरी श्रमिकको बैंक खातामा निकासा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।कार्यक्रममा छनोट भएका प्रतिवडा १ आयोजनाका दरले ९ वटा कार्यक्रममा श्रमिक ज्याला रु.७५,४६,३४६।– तथा सामाग्री खरिदमा रु.५६,३७,९११।– खर्च भएको छ । पालिका अन्तर्गत छनोट भएका योजनामा अधिकतम १०० दिन र न्यूनतम २० दिन मात्र श्रमिकले रोजगार पाएको देखिन्छ

। सुचिकृत भएका व्यक्ति २७७७ जनाले एक सय दिनको रोजगार प्राप्त गरेको देखिदैन । ९ वटा कार्यक्रम सम्पन्न गर्न सुचिकृत भएका २२० जना श्रमिकले रोजगारी प्राप्त गरेका छन । कार्यक्रमको उद्धेश्य अनुरुप बेरोजगार सूचीमा सुचिकृत भएका सम्बन्धित क्षेत्रका बेरोजगारलाई रोजगारी दिने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७४.२ **सार्वजनिक लेखापरीक्षण** - मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ को दफा १४ बमोजिम आयोजना कार्यन्वयन गर्ने निकायले अन्तिम भुक्तानी गर्नुपूर्व आयोजनाको लागत, प्रगति विवरण, खर्चका बिल भरपाई, श्रमिकको नाम, प्राप्त रकम र खर्च विवरण लगायतका विषयको सार्वजनिक लेखापरिक्षण गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष सञ्चालित आयोजनाहरुको निर्देशिका बमोजिम सार्वजनिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । कार्यविधिले तोकेका सुचकहरु समावेश गरी सार्वजनिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्दछ ।

७५ जिन्सी व्यवस्थापन

कर्णाली प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७५ को नियम ४६ मा सरकारी सम्पत्तिको जिम्मा, अभिलेख, लेखांकन, प्रतिवेदन, संरक्षण लगायतका कार्यको जिम्मेवारी कार्यालय प्रमुखको हुने तथा नियम ४७ मा कार्यालयमा जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त भएका मालसामानको मूल्य खुलाई लगत राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको मिति २०८१।०४।०८ को पत्रसंख्या २०८१।०८२ चलानी नं २३ गते सबै सरकारी कार्यालयलाई सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS-V२)को दोस्रो भर्जन मिति २०८१।०४।२० गतेबाट अनिवार्य प्रयोग गर्नुपर्ने गरी परिपत्र भएको छ। यस सम्बन्धमा देखिएका बेहोरा निम्न अनुसार छनः

७५.१ **जिन्सी निरीक्षण** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ र १०६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस कार्यालयले पेश गरेको जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा मर्मत गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका इन्भटर-१, सोलार सेट-१, डेक्स्टप-४, फोटोकपि मेसिन-३, ल्यापटप-१०, प्रिन्टर-५, सोलार व्याट्री-६ थान लगायतका जिन्सी सामान तथा लिलाम गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका इन्भटर-२, फोटोकपि मेसिन-१०, ल्यापटप-२, प्रिन्टर-२, सोलार व्याट्री-११ थान लगायतका जिन्सी मालसामानहरु मर्मत तथा लिलाम गरेको पाइएन।अत: जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा लिलाम गर्नुपर्ने भनी उल्लेख भएका सामानहरुको लिलाम गर्नुका साथै मर्मत गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएका सामानहरु समयमै मर्मत गरी प्रयोगमा ल्याउनु पर्दछ।

७५.२ **जिन्सी सामानको मौज्दात** - महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट विकास गरिएको प्रणाली अन्तर्गत PAMS-१ बाट PAMS-V२ मा भएका खप्ने मालसामानको विवरण मात्र जिम्मेवारी सर्ने व्यवस्था देखिएकोमा खर्च भएर जाने मालसामानको विवरण सहित स्वतः जिम्मेवारी सर्ने व्यवस्था हुन सकेको अवस्था देखिएन। कार्यालयबाट आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा खरिद गरिएका खर्च भएर जाने मालसामान, खर्च भएको परिमाण तथा आर्थिक वर्षको अन्तमा बचत भई २०८१।८२ मा मौज्दात सार्नुपर्ने सामानको विवरण सहित जिन्सी निरीक्षण गरेको देखिएन । साथै लेखापरीक्षणको क्रममा कार्यालयको PAMS -V१ प्रणाली परीक्षण गर्दा १५७ आइटमको रु. ५७,१९,४३९/- बराबरको खर्च भएर जाने मालसामानको मौज्दात बाँकी देखियो । कार्यालयले PAMS -V१ मा मौज्दात बाँकी देखिएको खर्च भएर जाने सामान PAMS -V२ मा सार्नुपर्दछ ।

७६ सामाजिक सुरक्षा भत्ता

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को परिच्छेद-२ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण, लगत कट्टा तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्यक बर्ष लगत अध्यावधिक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, भत्ता वितरण बैंचक मार्फत भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रिकृत सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरि अधावद्यिक गर्ने जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्वन्धित स्थानीय तहको हुने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणका लागि पहिलो, दोस्रो, तेस्रो र

चौथो त्रैमासिक किस्ता वापतको कुल रकम रु.७,९३,२७,०४५।- विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीमार्फत् सम्बन्धितको खातामा पठाईएको देखिन्छ ।

७६.१ **अभिलेख अद्यावधिक** - सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ मा सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गरिरहेका सवै प्रकारका लाभग्राहिले अगामी आर्थिक बर्षमा भत्ता लिनका लागि तोकिएको ढाँचामा सो कार्यविधिको दफा ५(१) मा उल्लेखित समयावधि भित्र सम्बन्धित पालिकामा दरखास्त दिनुपर्ने ब्यवस्था छ।सो कार्यविधिको ५ को उपदफा २ मा यसरी नविकरण नगर्ने लाभग्राहिले पछिल्लो आवमा भत्ता नपाउने उल्लेख गरेकोमा यस पालिकाले सोको परिपालना गरेको पाइएन । मृत्यु भएमा, बसाई सरी गएमा, एकल वा विधवा महिलाले विवाह गरेमा, बालबालिकाको हकमा पाँच वर्ष उमेर पूरा भएमा, नवीकरण नगरेमा, एक आार्थिक वर्षको कुनै पनि किस्ता रकम नबुझेमा वा अयोग्य व्यक्तिले भत्ता प्राप्त गरेको प्रमाणित भएको अवस्थामा लाभग्राहीको नाम सम्बन्धित स्थानीय तहले मूल अभिलेख कट्टा गर्नुपर्दछ । सो सम्वन्धी विवरण अध्यावधिक गरेको पाईएन।तसर्थ भत्ता पाउनेको विवरण अध्यावधिक गरेर मात्र भत्ता वितरण गर्न तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्दछ ।

७६.२ **निकासा फिर्ता**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **१६७,४९६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१०-१८** को निर्णयले रू **१२६,४००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : बारेकोट गाउँपालिका, जाजरकोट , बारेकोट गाउँपालिका , जाजरकोट

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	LOK RAJ KHATRI	२०८१-१-२८	२०८१-१२-१५
कार्यालय प्रमुख	राम बहादुर मल्ल	२०८१-११-१९	२०८२-०५-०१
लेखा प्रमुख	राज बहादुर सिह	२०७४-४-१	२०८२-०५-१७

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१,२०४,४८०	२१,४३५,६७६	४९,६४९,६३८	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	७२,२८९,७९४
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	१५,३२५,८१४
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	५६,९६३,९८०

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		४७५१००३७.७	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	२७९५२०८१६	चालु खर्च	३०६७५४३८३
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	११७९२५००	पूँजीगत खर्च	८८१७९८१३
राजश्व बाँडफाँट	४७४१७६५.०	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	३१४४२१३७०.५
आन्तरिक आय	९८४१७७०२		
अन्य आय	३२६४७५८१८.३		
कुल आय	७२०९४८६०१.३	कुल खर्च	७०९३५५५६६.५
बाँकी मौज्दात		५९१०३०७२.५	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा ३.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय) म.ले.प.फा नं २७०							
क्र.स./आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार			गत आ.ब. को कारोबार		
		नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
११०००	कर	९९६३४१६२.०२	०	९९६३४१६२.०२	८८५११३०८६.६४	०	८८५११३०८६.६४
१३०००	अनुदान	३०६२३२३२७.२१	०	३०६२३२३२७.२१	३२१९८१११४९.५२	०	३२१९८१११४९.५२
१४०००	अन्यराजस्व	२१६९०७९.३६	०	२१६९०७९.३६	१५३५२३३.२९	०	१५३५२३३.२९
१५०००	विविधप्राप्ति	१२८२४२६	०	१२८२४२६	०	०	०
क	**कुलजम्मा प्राप्ति**	४०९३१७९९४.५९		४०९३१७९९४.५९	४१२०२९४६९.४५		४१२०२९४६९.४५
३	चालु	३०६७५४३८३.६८	०	३०६७५४३८३.६८	३१३४८६३५०.६२	०	३१३४८६३५०.६२
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	१३५१२७३५३.१३	०	१३५१२७३५३.१३	१४४२३८५३७.६२	०	१४४२३८५३७.६२
२२०००	मालसामानतथा सेवाको उपयोग	७२६११२५९.५५	०	७२६११२५९.५५	६४०७६४६२.२८	०	६४०७६४६२.२८
२५०००	सहायता (Subsidy)	८६९४०३४६	०	८६९४०३४६	८०३४३६४८.७२	०	८०३४३६४८.७२
२६०००	अनुदान	०	०	०	१४८७८८८१	०	१४८७८८८१
२७०००	सामाजिकसुरक्षा	१०७५०७६१	०	१०७५०७६१	७०८०८८१	०	७०८०८८१
२८०००	अन्यखर्च	१३२४६६४	०	१३२४६६४	२८६७९४०	०	२८६७९४०
४	पूंजीगत	८८१७९८१३.३	०	८८१७९८१३.३	९७६२६७३१.६	०	९७६२६७३१.६
३१११०	भवनतथा संरचना	१६९४१७७५.३४	०	१६९४१७७५.३४	९६७८९३३	०	९६७८९३३
३११२०	सवारीसाधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	७६०६८२९	०	७६०६८२९	५३३१४२७	०	५३३१४२७
३११३०	अन्यपूँजीगत खर्च	८३६८२४०.७६	०	८३६८२४०.७६	८६५३६९१.६	०	८६५३६९१.६
३११५०	सार्वजनिकनिर्माण	५१०२८८६०.२	०	५१०२८८६०.२	६८५३४९४९	०	६८५३४९४९
३११६०	निर्मितसरचनाकोसुधार खर्च	०	०	०	२८०७३१	०	२८०७३१
३११७०	पूँजीगतसुधार खर्च	४२३४१०८	०	४२३४१०८	५१४७०००	०	५१४७०००
ख)	**कुलजम्मा भुक्तानी**	३९४९३४१९६.९८		३९४९३४१९६.९८	४१११३०८२.२२		४१११३०८२.२२
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	१४३८३७९७.६१		१४३८३७९७.६१	९१६३८७.२३		९१६३८७.२३
घ)	**धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य**	१३२६१८८१.८५		१३२६१८८१.८५	११५५४६२३.३२	५४७६५.१२	११६०९३८८.४४

	कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)						
घ.१)	कट्टीरकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी	-१२२३६६.५८		-१२२३६६.५८	-५७७९२०.११		-५७७९२०.११
ङ)	यसआ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)	२७६४५६७९.४६		२७६४५६७९.४६	१२४७१०१०.५५	५४७६५.१२	१२५२५७७५.६७
च)	गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात	३१३४६४१४.८६		३१३४६४१४.८६	३२७९२३०२.९५		३२७९२३०२.९५
छ)	विनिमयनाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन						
ज)	आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)	५८९९२०९४.३२		५८९९२०९४.३२	४५२६३३१३.५	५४७६५.१२	४५३१८०७८.६२

सुझाव

स्थानीय तहद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ । म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ।निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।

- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ । स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।

- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।